

Prezes Rady Ministrów

Mateusz Morawiecki

Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

RM-0610-72-23

Pani Elżbieta WITEK
Marszałek Sejmu

Szanowna Pani Marszałek,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi projekt ustawy o ratyfikacji Umowy ramowej o wszechstronnym partnerstwie i współpracy między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Królestwem Tajlandii, z drugiej strony, sporządzonej w Brukseli dnia 14 grudnia 2022 r.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Spraw Zagranicznych.

Z poważaniem
Mateusz Morawiecki
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Do wiadomości:
wnioskodawca

U S T A W A

z dnia

o ratyfikacji Umowy ramowej o wszechstronnym partnerstwie i współpracy między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Królestwem Tajlandii, z drugiej strony, sporządzonej w Brukseli dnia 14 grudnia 2022 r.

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikacji Umowy ramowej o wszechstronnym partnerstwie i współpracy między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Królestwem Tajlandii, z drugiej strony, sporządzonej w Brukseli dnia 14 grudnia 2022 r.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel zawarcia Umowy

Zawarcie Umowy między Unią Europejską (UE) i jej państwami członkowskimi (PCz) a Królestwem Tajlandii podkreśla wolę Stron do zacieśnienia współpracy w obszarach wspólnego zainteresowania, zarówno w wymiarze dwustronnym w relacjach UE i PCz z Tajlandią, jak i na forach wielostronnych. Zawarcie Umowy ma za zadanie wzmocnienie dialogu politycznego między Stronami w kwestiach o znaczeniu globalnym oraz stworzenie warunków dla wzajemnie korzystnej współpracy m.in. w takich dziedzinach jak: dobre rządzenie, prawa człowieka, pokój, bezpieczeństwo, gospodarka (w tym handel i inwestycje), ochrona środowiska, nowe technologie, zdrowie.

Celem Umowy jest także ożywienie relacji UE z Tajlandią, które, po zamachu stanu w Tajlandii w 2014 r., znacznie się osłabiły i nie wróciły do poprzedniej dynamiki, nawet po przeprowadzonych w 2019 r. demokratycznych wyborach. Podpisanie Umowy ma przyczynić się do podniesienia wzajemnych relacji na wyższy poziom, ustanowienia zacieśnionego partnerstwa między Stronami oraz pogłębienia i usprawnienia współpracy w kwestiach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania. W Umowie Strony zobowiązują się do rozszerzania i pogłębiania stosunków m.in. przez zawieranie umów szczegółowych. Istotnym elementem Umowy jest ustanowienie Wspólnego Komitetu jako organu składającego się z przedstawicieli Stron, którego zadaniem jest prowadzenie konsultacji oraz nadzór nad realizacją celów Umowy.

Tajlandia to kolejne, po Indonezji, Filipinach, Wietnamie i Singapurze, państwo w regionie Azji Południowo-Wschodniej, z którym UE zwiąże się umową o partnerstwie i współpracy. Podpisanie i realizacja Umowy pozwolą na zwiększanie zaangażowania i roli UE oraz PCz w regionie, którego znaczenie wzrasta zarówno gospodarczo, jak i geopolitycznie. Umowa w znaczący sposób rozszerza m.in. zakres relacji gospodarczych i handlowych między Stronami, co jest szczególnie istotne w świetle globalnych ekonomicznych skutków pandemii COVID-19, agresji Rosji na Ukrainę oraz rywalizacji handlowej na linii USA – Chiny (m.in. zachwianie łańcuchów dostaw). Umowa ma być także impulsem dla nadania większej dynamiki negocjacjom umowy o wolnym handlu UE z Tajlandią.

2. Różnice między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Umowa stanowi pierwsze dwustronne porozumienie między UE i Tajlandią.

Krótką charakterystyka poszczególnych Tytułów:

Tytuł I „Charakter i zakres stosowania”: Strony wskazują na poszanowanie zasad demokracji, w tym zasady praworządności, praw człowieka i podstawowych wolności, jako fundament ich polityki wewnętrznej i międzynarodowej oraz zasadniczy element Umowy. Zobowiązują się do propagowania zrównoważonego rozwoju i współpracy w zakresie sprostania wyzwaniom związanym ze zmianami klimatu i globalizacją. Jako cel Umowy wskazują potrzebę nadania strategicznej perspektywy relacjom UE – Tajlandia, w takich zakresach jak m.in.: współpraca na forach wielostronnych; przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu BMR, przeciwdziałanie nielegalnemu handlowi bronią strzelecką i lekką oraz jego zwalczanie; kontrola transferów broni konwencjonalnej; nawiązanie dialogu w sprawach poważnych zbrodni wagi międzynarodowej; nawiązanie współpracy w zakresie przeciwdziałania i zwalczania terroryzmu i przestępczości zorganizowanej; zagwarantowanie warunków i zwiększenie rozwoju handlu i inwestycji; przeciwdziałanie barierom w handlu i inwestycjach; współpraca w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości (sądowa, prawna, migracje, zwalczanie prania pieniędzy i przestępczości zorganizowanej); ochrona środowiska; zrównoważony rozwój; zdrowie; technologie i innowacje; energetyka; transport; badania i rozwój; zatrudnienie i sprawy społeczne; kultura.

Tytuł II „Współpraca dwustronna, regionalna i międzynarodowa”: Strony zobowiązują się do współpracy na forach regionalnych i międzynarodowych, w tym w ramach dialogu UE–ASEAN, w szczególności w kontekście partnerstwa strategicznego UE–ASEAN, Forum Regionalnego ASEAN oraz dialogu Azja–Europa (ASEM). Zgadzą się na współpracę dwustronną i regionalną oraz przez połączenie obu tych wymiarów dla realizacji celów Umowy i współpracy we wszystkich obszarach ujętych w Umowie.

Tytuł III „Współpraca w zakresie handlu i inwestycji”: Strony zobowiązują się do wsparcia rozwoju i zróżnicowania wzajemnej wymiany handlowej oraz stworzenia lepszych warunków dostępu do rynku obu regionów; dążą do zacieśnienia współpracy w zakresie bezpieczeństwa żywności i spraw sanitarnych i fitosanitarnych; zacieśniają współpracę w zakresie norm, przepisów technicznych i procedur przewidzianych w Porozumieniu WTO w sprawie barier technicznych w handlu. Deklarują współpracę na rzecz uproszczenia procedur celnych i ułatwień w handlu, stworzenia atrakcyjnych i sprzyjających warunków dla wzajemnych inwestycji, wsparcia handlu usługami oraz rozwoju handlu cyfrowego. Zacieśniają współpracę na rzecz ochrony i praw własności intelektualnej, a także na rzecz zrównoważonego rolnictwa i ogólnoswiatowego przejścia na zrównoważone systemy żywnościowe.

Tytuł IV „Współpraca w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości”: Strony zobowiązują się do współpracy w zakresie skutecznego funkcjonowania instytucji w obszarach ścigania przestępstw i sprawowania wymiaru sprawiedliwości, a także współpracy sądowej i prawnej (w tym w sprawach karnych, cywilnych i handlowych), ochrony konsularnej, ochrony danych osobowych i prywatności, zwalczania przestępczości zorganizowanej i korupcji, zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz zwalczania tych zjawisk. Współpracują w zakresie polityki w dziedzinie środków odurzających. Deklarują współpracę w zakresie przeciwdziałania przyczynom nielegalnych migracji, zapobiegania im, w tym przemytowi migrantów i handlowi ludźmi; współpracują w zakresie powrotów osób przebywających nielegalnie na ich terytorium. Państwa członkowskie UE i Tajlandia zobowiązują się do readmisji swoich obywateli przebywających nielegalnie na terytorium drugiej Strony. Strony współpracują także w zakresie spraw związanych z pomocą humanitarną, propagowaniem i zapewnieniem przestrzegania zasad równouprawnienia płci oraz wzmocnienia pozycji kobiet i dziewcząt.

Tytuł V „Współpraca w innych sektorach”: Strony będą rozwijać współpracę w zakresie propagowania i ochrony praw człowieka, w tym będą prowadzić regularny, szeroko zakrojony dialog oraz wzmocniać współpracę w tym zakresie na forum ONZ. Strony będą współpracować także w zakresie umacniania zasad demokratycznych, praworządności i dobrego zarządzania oraz zachęcać do prowadzenia skutecznego dialogu ze społeczeństwem obywatelskim. Deklarują rozwijanie współpracy w sektorze finansowym i współpracy MŚP oraz pogłębianie dialogu w zakresie polityki makroekonomicznej, polityki przemysłowej i transportowej. Deklarują ułatwianie i wspieranie odpowiednich działań w zakresie współpracy prowadzonych przez sektor prywatny obu Stron. Strony uznają zasady dobrego zarządzania w obszarze opodatkowania i będą współpracowały na rzecz propagowania oraz wdrażania tych zasad. Będą dążyć do współpracy w obszarze technologii informacyjno-komunikacyjnych, w tym m.in. w dziedzinie badań w tym obszarze oraz standaryzacji nowych ICT i ich upowszechniania. Zacieśnią współpracę w zakresie cyberbezpieczeństwa. Postanawiają bliżej współdziałać w obszarach: nauki, technologii i innowacji, w szczególności w celu wypracowania nowych rozwiązań w odpowiedzi na wyzwania ekologiczne, zdrowotne, społeczne i cyfrowe. Potwierdzają swoje zobowiązania do wzmocnienia globalnej reakcji na zmiany klimatu, osiągnięcia celów UNFCCC i porozumienia paryskiego i planują zacieśnienie współpracy w tym zakresie. Strony zgadzają się, co do potrzeby współdziałania w dziedzinie ochrony środowiska i współpracy na rzecz rozwoju niskoemisyjnych, odpornych i zasobooszczędnych

gospodarek oraz w obszarze zarządzania oceanami. Będą także dążyć do zacieśnienia współpracy w sektorze energetycznym, dążąc m.in. do zwiększenia udziału energii odnawialnej w globalnym koszyku energetycznym. Postanawiają rozwijać współpracę na rzecz zrównoważonej turystyki oraz ochrony i maksymalizacji potencjału dziedzictwa naturalnego i kulturalnego, a także edukacji i kultury. Strony będą rozwijały współpracę w zakresie polityki rolnej, rozwoju obszarów wiejskich oraz rybołówstwa, w tym m.in. w zakresie: wspierania i ułatwiania handlu produktami rolnymi, systemów jakości w rolnictwie i współpracy technologicznej. Strony będą współpracowały także w sektorze zdrowia, w tym m.in. w zakresie badań naukowych, przeciwdziałania zagrożeniu wynikającemu z występowania chorób niezakaźnych i zakaźnych, w tym COVID-19, a także w takich obszarach jak: zatrudnienie i sprawy społeczne oraz statystyki.

Tytuł VI „Środki współpracy”: Strony postanawiają udostępnić odpowiednie środki, w tym finansowe, do osiągnięcia celów dotyczących współpracy określonych w Umowie w zakresie, w jakim pozwalają na to zasoby i uregulowania każdej ze Stron. Strony postanawiają także współpracować w ramach wspólnych działań mających na celu zapewnienie państwom sąsiadującym z Tajlandią i innym państwom pomocy na rzecz zrównoważonego rozwoju w sektorach istotnych dla współpracy trójstronnej.

Tytuł VII „Ramy instytucjonalne”: Strony ustanawiają Wspólny Komitet składający się z przedstawicieli obu Stron na najwyższym możliwym szczeblu do zapewnienia sprawnego funkcjonowania i wykonywania Umowy, określenia priorytetów, rozstrzygania różnic i sporów wynikających z interpretacji, wykonania lub stosowania Umowy. Komitet zbiera się co najmniej raz na dwa lata.

Tytuł VIII „Postanowienia końcowe”: Strony wskazują, że za wzajemną zgodą mogą rozszerzyć Umowę w celu zacieśnienia współpracy. Postanawia się także, że Umowa lub działania na jej mocy nie mogą wpływać na uprawnienia państw członkowskich UE do podejmowania działań w ramach współpracy dwustronnej z Tajlandią lub do zawierania nowych umów o partnerstwie i współpracy z Tajlandią. Strony określają zasady wypełniania zobowiązań oraz zasady zmian postanowień Umowy. Określają również warunki wejścia Umowy w życie, zasady jej tymczasowego stosowania, wypowiedzenia, okres ważności (5 lat po których przy braku zastrzeżeń przedłuża się automatycznie) oraz terytorialnego zakresu stosowania.

3. Skutki zawarcia Umowy

1) skutki prawne

Rzeczpospolita Polska stanie się Stroną Umowy ramowej o wszechstronnym partnerstwie i współpracy między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Królestwem Tajlandii, z drugiej strony, sporządzonej w Brukseli dnia 14 grudnia 2022 r.

Podstawą prawną do podpisania i tymczasowego stosowania Umowy przez Unię Europejską jest decyzja Rady (UE) 2022/2562 z dnia 24 października 2022 r. w sprawie podpisania, w imieniu Unii, i tymczasowego stosowania Umowy ramowej o wszechstronnym partnerstwie i współpracy między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Królestwem Tajlandii, z drugiej strony (Dz. Urz. UE L 330 z 23.12.2022, str.70).

Zgodnie z art. 59 ust. 1 Umowy wejdzie ona w życie 30 dni po dacie, z którą ostatnia Strona notyfikowała drugiej Stronie zakończenie niezbędnych procedur prawnych. Wejście w życie Umowy nie spowoduje konieczności zmiany polskiego prawa.

Zgodnie z art. 59 ust. 2 i 3, ze względu na mieszany charakter Umowy (jej postanowienia dotyczą zarówno obszaru kompetencji wyłącznych Unii Europejskiej, jak i obszaru wyłącznej kompetencji państw członkowskich), niektóre jej postanowienia – dotyczące obszaru kompetencji wyłącznych UE – podlegać będą tymczasowemu stosowaniu w relacjach między UE a Tajlandią od 30. dnia, licząc od dnia, w którym zarówno UE jak i Tajlandia powiadomią się wzajemnie o zakończeniu swoich krajowych procedur prawnych niezbędnych do takiego tymczasowego stosowania. Tymczasowemu stosowaniu podlegać będą następujące postanowienia Umowy:

- a) Tytuł I,
- b) Tytuł II,
- c) Tytuł III,
- d) Tytuł IV, artykuły: 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29,
- e) Tytuł V, artykuły: 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49,
- f) Tytuł VI,
- g) Tytuł VII,

- h) Tytuł VIII,
- i) Wspólna deklaracja dotycząca art. 5,
- j) Wspólna deklaracja dotycząca art. 23;

2) skutki polityczne

Po dokonaniu w 2014 r. w Tajlandii zamachu stanu, do przeprowadzonych w 2019 r. wyborów demokratycznych UE i jej państwa członkowskie zawiesiły kontakty na wysokim szczeblu z Tajlandią, ograniczono także zasięg i skalę współpracy. Wejście Umowy w życie da nowy impuls relacjom UE – Tajlandia, nada im wyższą rangę oraz wskaże konkretne obszary współpracy, których zacieśnianie jest korzystne dla obu Stron. Ważnym z politycznego punktu widzenia elementem Umowy jest w tym kontekście także współpraca w zakresie umacniania zasad demokracji, praworządności, dobrego rządzenia i ochrony praw człowieka. Umowa pozwoli również na prowadzenie bardziej zaawansowanego dialogu politycznego dotyczącego globalnych wyzwań. Ma także za zadanie wzmocnienie roli UE w Azji Południowo-Wschodniej.

Związanie Rzeczypospolitej Polskiej Umową wpisuje się w założenia i cele polityki Rzeczypospolitej Polskiej wobec Królestwa Tajlandii. Polska uznaje Tajlandię za ważnego partnera w regionie Azji Południowo-Wschodniej, którego znaczenie polityczne i gospodarcze systematycznie wzrasta. Polskę i Tajlandię wiążą 50-letnie stosunki dyplomatyczne oraz sukcesywnie rozwijana współpraca polityczna, gospodarcza, edukacyjna, kulturowa i międzyludzka. Potencjał tej współpracy jest jednak znacznie większy niż obecnie odnotowywany stan relacji. Związanie Rzeczypospolitej Polskiej Umową jest korzystne dla UE i dla Polski, ponieważ poszerza ona ramy współpracy i daje dodatkowe narzędzia do pogłębienia oraz intensyfikacji dialogu politycznego i współpracy sektorowej z Tajlandią. Postanowienia Umowy pozytywnie przełożą się na współpracę dwustronną, służąc jako punkt odniesienia i element porządkujący. W wymiarze współpracy sektorowej szczególny potencjał dostrzegamy w sferze handlu i inwestycji, współpracy MŚP, rolnictwa i nowych technologii, do których w Umowie przykładana się istotną wagę;

3) skutki gospodarcze

Wejście Umowy w życie przyczyni się do wzmocnienia stosunków UE i PCz z Tajlandią pod względem ekonomicznym.

Handel dwustronny towarami między UE a Tajlandią wzrósł w roku 2022 do 41 mld EUR (w 2021 r. wyniósł 35,4 mld EUR, w 2020 r. – 29,3 mld EUR). UE jest drugim co do wielkości investorem w Tajlandii, po Japonii. Polsko-tajlandzkie relacje gospodarcze także cechują się tendencją zwyżkową. Dwustronne obroty handlowe w 2022 r. wyniosły 1,77 mld USD, co jest historycznie najwyższym wynikiem (w 2021 r. obroty wyniosły 1,55 mld USD). Jednak nawet mimo corocznie odnotowywanego wzrostu polskiego eksportu do Tajlandii (w 2022 r. – 386,4 mln USD, w 2021 r. – 344,8 mln USD), Polska wciąż odnotowuje bardzo wysokie i stale zwiększające się saldo ujemne w handlu z Tajlandią (w 2022 r. – rekordowe 1 mld USD, w 2021 r. – 876,6 mln USD). Wzrasta także współpraca inwestycyjna, wciąż jednak to więcej tajskich przedsiębiorstw inwestuje w Polsce, niż polskich w Tajlandii. Wartości w handlu i inwestycjach nie odzwierciedlają potencjału w współpracy. W interesie Polski jest także równoważenie obrotów handlowych z Tajlandią i większa ekspansja na ten rynek. Współpraca w zakresie handlu i inwestycji jest ważnym elementem Umowy; pozwoli na zacieśnienie współpracy w tym zakresie i stworzenie sprzyjających warunków do zwiększenia jej zakresu.

Dodatkowo zawarte w Umowie postanowienia dotyczące współpracy w kwestiach handlowych i gospodarczych przyczynią się do zacieśnienia dotychczasowej współpracy dwustronnej, na forum Światowej Organizacji Handlu (WTO) oraz innych forach wielostronnych;

4) skutki finansowe

Wejście w życie Umowy nie spowoduje bezpośrednich obciążeń finansowych dla Rzeczypospolitej Polskiej;

5) skutki społeczne

Wejście Umowy w życie w bardziej długoterminowej perspektywie sprzyjać będzie wzrostowi kontaktów między społeczeństwami Polski i Tajlandii, co wpłynie pozytywnie na wzajemne zrozumienie się obywateli obu krajów i może mieć istotne przełożenie na lepszą realizację interesów Rzeczypospolitej Polskiej. Zacieśnianie relacji winno sprzyjać nawiązywaniu nowych kontaktów na szczeblu uczelni wyższych, samorządów, stowarzyszeń i organizacji społecznych i kulturalnych.

4. Tryb związania Rzeczypospolitej Polskiej Umową

Ze względu na mieszany charakter Umowy, wynikający z zakresu kompetencji Unii Europejskiej oraz jej państw członkowskich, określonych w Traktacie o Unii Europejskiej oraz

Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, wejście w życie Umowy wymaga przeprowadzenia odpowiedniej procedury wyrażenia zgody na związanie również we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej, w tym w Rzeczypospolitej Polskiej.

Umowa ustanawia mechanizm współpracy politycznej i handlowej między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi a Tajlandią. Mechanizm ten charakteryzuje się wzajemnością praw i obowiązków oraz wspólnymi działaniami realizowanymi przez powołane w tym celu organy, według określonych procedur. Ponadto Umowa reguluje kwestie uregulowane w RP aktami rangi ustawowej (np. współpraca sądowa, ochrona własności intelektualnej). W związku z powyższym Umowa podlega ratyfikacji za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, zgodnie z art. 89 ust. 1 pkt 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Umowa przewiduje podejmowanie współpracy w określonych dziedzinach oraz wymianę doświadczeń, a treść jej poszczególnych postanowień jest dosyć ogólna. Dlatego też w celu wykonania Umowy nie jest konieczne przyjęcie określonych środków prawnych. Wejście Umowy w życie nie spowoduje więc konieczności zmiany polskiego prawa. Umowa nie dotyczy bezpośrednio osób fizycznych ani prawnych. Nie zmienia również spraw uregulowanych w prawie wewnętrznym.

UMOWA RAMOWA
O WSZECHSTRONNYM PARTNERSTWIE I WSPÓLPRACY
MIĘDZY UNIĄ EUROPEJSKĄ
I JEJ PAŃSTWAMI CZŁONKOWSKIMI, Z JEDNEJ STRONY,
A KRÓLESTWEM TAJLANDII, Z DRUGIEJ STRONY

UNIA EUROPEJSKA, zwana dalej „UE”,

oraz

KRÓLESTWO BELGII,

REPUBLIKA BUŁGARI,

REPUBLIKA CZESKA,

KRÓLESTWO DANII,

REPUBLIKA FEDERALNA NIEMIEC,

REPUBLIKA ESTOŃSKA,

IRLANDIA,

REPUBLIKA GRECKA,

KRÓLESTWO HISZPANII,

REPUBLIKA FRANCUSKA,

REPUBLIKA CHORWACJI,

REPUBLIKA WŁOSKA,

REPUBLIKA CYPRYJSKA,

REPUBLIKA ŁOTEWSKA,

REPUBLIKA LITEWSKA,

WIELKIE KSIĘSTWO LUKSEMBURGA,

WĘGRY,

REPUBLIKA MALTY,

KRÓLESTWO NIDERLANDÓW,

REPUBLIKA AUSTRII,

RZECZPOSPOLITA POLSKA,

REPUBLIKA PORTUGALSKA,

RUMUNIA,

REPUBLIKA SŁOWENII,

REPUBLIKA SŁOWACKA,

REPUBLIKA FINLANDII,

KRÓLESTWO SZWECJI,

państwa członkowskie Unii Europejskiej, zwane dalej „państwami członkowskimi”,

z jednej strony,

oraz

KRÓLESTWO TAJLANDII, zwane dalej „Tajlandią”,

z drugiej strony,

zwane dalej „Stronami”,

ZWAŻYWSZY na tradycyjną przyjaźń między Stronami oraz łączące je więzi historyczne, polityczne i gospodarcze;

PRZYWIĄZUJĄC szczególne znaczenie do wszechstronnego charakteru ich wzajemnych stosunków;

POTWIERDZAJĄC swoje przywiązanie do zasad demokracji i praw człowieka oraz podstawowych wolności zgodnie z postanowieniami Powszechnej deklaracji praw człowieka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ (ZO ONZ) w dniu 10 grudnia 1948 r., oraz innych stosownych międzynarodowych instrumentów dotyczących praw człowieka;

POTWIERDZAJĄC swoje przywiązanie do zasad praworządności i dobrego zarządzania oraz dążenie do wspierania postępu gospodarczego i społecznego swoich narodów, przy uwzględnieniu wymogów związanych z ochroną środowiska i zasad zrównoważonego rozwoju, a także Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030 przyjętej rezolucją ZO ONZ nr 70/1 z dnia 25 września 2015 r.;

UZNAJĄC status Tajlandii jako kraju rozwijającego się oraz uwzględniając poziom rozwoju każdej ze Stron;

UZNAJĄC konieczność propagowania koncepcji i celów związanych z nieproliferacją i rozbrojeniem za pomocą odpowiednich instrumentów międzynarodowych i regionalnych z myślą o przeciwdziałaniu zagrożeniu, jakie stanowi broń masowego rażenia (BMR). Przyjęcie w drodze konsensusu rezolucji Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych (RB ONZ) nr 1540 (2004) stanowi podstawę zobowiązania całej społeczności międzynarodowej do przeciwdziałania rozprzestrzenianiu takiej broni. W dniu 12 grudnia 2003 r. Rada Europejska przyjęła strategię przeciw rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia, a w dniu 17 listopada 2003 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła politykę UE dotyczącą uwzględniania polityki nieproliferaacji w stosunkach UE z państwami trzecimi. Tajlandia, jako członek Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN), jest jednym z sygnatariuszy założycieli Traktatu o strefie wolnej od broni jądrowej w Azji Południowo-Wschodniej podpisanego w Bangkoku w dniu 15 grudnia 1995 r.;

MAJĄC NA UWADZE, że Strony uznają istnienie powiązań między rozbrojeniem, kontrolą zbrojeń, pokojem i bezpieczeństwem oraz rozwojem, a także dostrzegają, że ściślejsza współpraca między Stronami wspierająca wdrażanie odpowiednich instrumentów międzynarodowych może prowadzić do postępów w osiągnięciu celów ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju i zwiększenia bezpieczeństwa na świecie;

MAJĄC NA UWADZE, że Strony uznają terroryzm za zagrożenie dla globalnego bezpieczeństwa i pragną zintensyfikować dialog i współpracę w walce z terroryzmem zgodnie z odpowiednimi rezolucjami RB ONZ, w szczególności rezolucją RB ONZ nr 1373 (2001), a także potwierdzają, że poszanowanie praw człowieka wobec wszystkich oraz zasad praworządności stanowi podstawowy warunek walki z terroryzmem;

POTWIERDZAJĄC, że najpoważniejsze przestępstwa wzbudzające zaniepokojenie całej społeczności międzynarodowej nie mogą pozostawać bezkarne i że ich efektywne ściganie musi zostać zapewnione poprzez wprowadzenie środków na poziomie krajowym oraz usprawnienie współpracy na poziomie globalnym;

POTWIERDZAJĄC zdeterminowanie do zwalczania poważnych zbrodni wagi międzynarodowej;

UZNAJĄC znaczenie Umowy o współpracy między Europejską Wspólnotą Gospodarczą a Indonezją, Malezją, Filipinami, Singapurem i Tajlandią – państwami członkowskimi Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej, podpisanej w Kuala Lumpur w dniu 7 marca 1980 r., i późniejszych protokołów w sprawie przystąpienia do niej;

UZNAJĄC znaczenie umacniania istniejących stosunków między Stronami, mając na względzie zacieśnienie współpracy między nimi oraz wspólną dla nich chęć konsolidacji, pogłębienia i zróżnicowania wzajemnych stosunków w obszarach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, w oparciu o przestrzeganie zasad suwerenności, równości, niedyskryminacji oraz poszanowanie środowiska naturalnego i wzajemne korzyści;

UZNAJĄC, że Strony przejawiają wspólne dążenie do stworzenia zasobooszczędnej, sprzyjającej włączeniu społecznemu, innowacyjnej i zielonej gospodarki o zerowej emisji netto oraz że dzielenie się doświadczeniami z wdrażania polityki krajowej może poprawić wyniki i przyspieszyć realizację celów ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju;

WYRAŻAJĄC swoje pełne zobowiązanie do propagowania zrównoważonego rozwoju we wszystkich jego wymiarach, w tym ochrony środowiska i skutecznej współpracy w celu zwalczania zmian klimatu oraz skutecznego wdrażania Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC), przyjętej w Rio de Janeiro w dniu 9 maja 1992 r., oraz porozumienia paryskiego, przyjętego w Paryżu w dniu 12 grudnia 2015 r., a także skutecznego propagowania i wdrażania uznanych na forum międzynarodowym standardów społecznych i norm pracy;

ZAPEWNIAJĄC w tym względzie, aby nikt nie był pozostawiony w tyle;

PODKREŚLAJĄC znaczenie pogłębienia stosunków i współpracy w takich obszarach jak migracja;

POTWIERDZAJĄC swoje dążenie do zacieśnienia współpracy między obiema Stronami w oparciu o wspólne wartości i wzajemne korzyści, w pełni zgodnie z działaniami podejmowanymi w wymiarze regionalnym;

UZNAJĄC wagę przykładaną przez Strony do zasad i postanowień rządzących handlem międzynarodowym, zawartych w szczególności w Porozumieniu z Marrakeszu ustanawiającym Światową Organizację Handlu (porozumienie WTO), sporządzonym w Marrakeszu w dniu 15 kwietnia 1994 r., oraz potrzebę stosowania ich w sposób przejrzysty i niedyskryminujący;

ODNOTOWUJĄC fakt, że jeżeli Strony postanowią zawrzeć, w ramach niniejszej Umowy, umowy szczegółowe dotyczące przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, które mogą zostać zawarte przez UE na mocy części trzeciej tytuł V Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowienia takich przyszłych umów szczegółowych nie będą wiążące dla Irlandii, chyba że UE, wraz z Irlandią w odniesieniu do jej poprzednich stosunków dwustronnych, zawiadomi Tajlandię, że Irlandia ma zostać związana takimi przyszłymi umowami szczegółowymi jako część UE zgodnie z protokołem nr 21 w sprawie stanowiska Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, załączonym do Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Podobnie wszelkie późniejsze środki wewnętrzne UE, które mogłyby zostać wprowadzone zgodnie z przywołanym powyżej tytułem w celu wykonania niniejszej Umowy, nie byłyby wiążące dla Irlandii, chyba że zgłosiłaby ona chęć uczestniczenia w takich środkach lub zgodziłaby się na ich wprowadzenie zgodnie z protokołem nr 21.

ODNOTOWUJĄC RÓWNIEŻ, że takie przyszłe umowy szczegółowe lub takie późniejsze środki wewnętrzne UE wchodziłyby w zakres protokołu nr 22 w sprawie stanowiska Danii załączonego do tych traktatów;

UZGODNIŁY, CO NASTĘPUJE:

TYTUŁ I

CHARAKTER I ZAKRES STOSOWANIA

ARTYKUŁ 1

Zasady ogólne

1. Poszanowanie zasad demokracji oraz praw człowieka i podstawowych wolności, określonych w Powszechnej deklaracji praw człowieka i w innych stosownych międzynarodowych instrumentach dotyczących praw człowieka, a także zasady praworządności, stanowi fundament polityki wewnętrznej i międzynarodowej Stron oraz zasadniczy element niniejszej Umowy.
2. Strony potwierdzają swoje zobowiązanie do propagowania zrównoważonego rozwoju we wszystkich jego wymiarach, współpracy w celu sprostania wyzwaniom związanym ze zmianami klimatu oraz globalizacją, a także przyczyniania się do realizacji Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030.
3. Strony potwierdzają swoje zobowiązanie do przestrzegania Deklaracji paryskiej w sprawie skuteczności pomocy, przyjętej w 2005 r., oraz zgadzają się co do zacieśnienia współpracy w celu dalszej poprawy wyników osiąganych w zakresie rozwoju.

4. Strony potwierdzają swoje przywiązanie do zasad dobrego zarządzania i zwalczania korupcji na wszystkich poziomach, w szczególności uwzględniając swoje zobowiązania międzynarodowe.

5. Strony postanawiają, że działania w zakresie współpracy w ramach niniejszej Umowy uwzględniają ich odpowiednie potrzeby oraz potencjał.

ARTYKUŁ 2

Cele współpracy

W świetle ugruntowanego partnerstwa Strony postanawiają nawiązać przyszłościowe stosunki o bardziej uporządkowanej i strategicznej perspektywie, oparte na wspólnych wartościach i sprawach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, a także zobowiązują się do prowadzenia wszechstronnego dialogu i wspierania dalszej współpracy między sobą we wszystkich sektorach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania. Starania Stron będą w szczególności miały na celu:

- a) wspieranie współpracy dwustronnej i wielostronnej w ramach wszystkich stosownych regionalnych i międzynarodowych forów i organizacji zaangażowanych w sprawy objęte zakresem stosowania niniejszej Umowy;
- b) nawiązanie współpracy w zakresie przeciwdziałania rozprzestrzenianiu BMR;
- c) nawiązanie dialogu w sprawie poważnych zbrodni wagi międzynarodowej;
- d) nawiązanie współpracy w zakresie zapobiegania terroryzmowi i przestępczości transgranicznej oraz ich zwalczania;

- e) zagwarantowanie warunków i wspieranie zwiększenia i rozwoju handlu i inwestycji między Stronami z obopólną korzyścią, przy jednoczesnym zapewnieniu poszanowania zasad i przepisów WTO oraz w sposób przyczyniający się do osiągnięcia celu, jakim jest zrównoważony rozwój, oraz sprzyjający zrównoważonym łańcuchom dostaw i odpowiedzialnym praktykom biznesowym;
- f) nawiązanie współpracy we wszystkich obszarach handlu i inwestycji będących przedmiotem wspólnego zainteresowania w celu propagowania wdrażania zasad i przepisów WTO, ułatwienia zrównoważonego przepływu towarów i inwestycji oraz zapobiegania przeszkodom w handlu i inwestycjach oraz ich usuwania w sposób zgodny z bieżącymi i przyszłymi inicjatywami UE-ASEAN oraz ze zrównoważonym rozwojem, uzupełniający je i przyczyniający się do ich realizacji;
- g) nawiązanie współpracy w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, w tym w dziedzinie praworządności oraz współpracy sądowej i prawnej, ochrony danych osobowych, migracji, zwalczania prania pieniędzy, przestępczości zorganizowanej i niedozwolonych środków odurzających;
- h) nawiązanie współpracy we wszystkich innych sektorach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, w szczególności w zakresie polityki makroekonomicznej i instytucji finansowych; planowania rozwoju; dobrego zarządzania w obszarze opodatkowania; zwalczania korupcji; społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw; polityki przemysłowej i mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MMŚP); społeczeństwa informacyjnego; nauki; technologii i innowacji; gospodarki niskoemisyjnej, gospodarki o obiegu zamkniętym i zielonej gospodarki; biogospodarki; zmian klimatu; energetyki; transportu; badań i rozwoju; kształcenia i szkolenia, kultury; turystyki; praw człowieka; równouprawnienia płci; środowiska i zasobów naturalnych; rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich; zdrowia; statystyk; społeczeństwa opartego na wiedzy, bezpieczeństwa żywności; spraw fitosanitarnych i weterynaryjnych; zatrudnienia i spraw społecznych;

- i) zwiększenie udziału Stron w lokalnych, regionalnych i trójstronnych programach współpracy, w których możliwy jest udział drugiej Strony;
- j) zwiększenie roli i poprawienie wizerunku Stron w regionach każdej ze Stron poprzez stosowanie różnych środków, w tym wymiany kulturalnej, wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) i edukacji;
- k) sprzyjanie porozumieniu między obywatelami poprzez współpracę między różnymi podmiotami pozarządowymi, takimi jak ośrodki analityczne, pracownicy akademicy, społeczeństwo obywatelskie oraz media, w formie seminariów, konferencji, kontaktów młodzieżowych, działań w cyberprzestrzeni, szkoleń, wymian i innych działań.

ARTYKUŁ 3

Broń masowego rażenia

1. Strony uznają, że zdobywanie przez kolejne państwa i inne podmioty dostępu do BMR i systemów jej przenoszenia, stanowi jedno z największych zagrożeń dla międzynarodowej stabilizacji i bezpieczeństwa. Strony postanawiają współpracować i przyczyniać się do przeciwdziałania rozprzestrzenianiu BMR i środków jej przenoszenia poprzez pełne poszanowanie i wykonanie na poziomie krajowym istniejących obowiązków wynikających z traktatów i umów międzynarodowych dotyczących rozbrojenia i nieprolifracji, a także innych odpowiednich obowiązków międzynarodowych w ramach ONZ, w tym rezolucji RB ONZ. Strony postanawiają, że niniejsze postanowienie stanowi zasadniczy element niniejszej Umowy.

2. Strony postanawiają ponadto współpracować i przyczyniać się do przeciwdziałania rozprzestrzenianiu BMR i środków jej przenoszenia oraz wspierać wdrażanie instrumentów międzynarodowych dotyczących rozbrojenia poprzez:
- a) podejmowanie działań mających na celu przystąpienie do wszystkich innych odpowiednich instrumentów międzynarodowych i ich pełne wdrożenie;
 - b) zgodnie ze swoimi odpowiednimi zobowiązaniami międzynarodowymi – zwiększenie skuteczności kontroli wywozu na poziomie krajowym oraz kontrolowanie wywozu i tranzytu towarów związanych z BMR, w tym w stosownych przypadkach ostatecznego użycia technologii podwójnego zastosowania pod kątem BMR, za pomocą skutecznych środków sądowych i administracyjnych służących egzekwowaniu przepisów z uwzględnieniem skutecznych kar i środków zapobiegawczych w przypadku naruszenia kontroli wywozu, w tym w szczególności dzięki współpracy i budowaniu potencjału;
 - c) propagowanie pełnego i skutecznego wdrożenia Układu o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej (NPT), podpisanego w Londynie, Moskwie i Waszyngtonie w dniu 1 lipca 1968 r., będącego podstawowym aktem ogólnoświatowego systemu nierozprzestrzeniania broni jądrowej i rozbrojenia oraz istotnym elementem rozwoju zastosowań energii jądrowej do celów pokojowych, a także Konwencji o zakazie prowadzenia badań, produkcji i gromadzenia zapasów broni bakteriologicznej (biologicznej) i toksycznej oraz o ich zniszczeniu (BTWC), podpisanej w Londynie, Moskwie i Waszyngtonie w dniu 10 kwietnia 1972 r., oraz Konwencji o zakazie prowadzenia badań, produkcji, składowania i użycia broni chemicznej oraz o zniszczeniu jej zapasów (CWC), podpisanej w Paryżu i Nowym Jorku w dniu 13 stycznia 1993 r.

3. Strony postanawiają ustanowić regularny dialog, który będzie towarzyszył elementom, o których mowa w ust.2 lit. a)–c), i je konsolidował. Ten dialog może się odbywać na poziomie regionalnym.

ARTYKUŁ 4

Broń strzelecka i lekka oraz inna broń konwencjonalna

1. Strony uznają, że nielegalne wytwarzanie i transfer broni strzeleckiej i lekkiej, w tym amunicji do niej, a także obrót bronią strzelecką i lekką, jej nadmierne gromadzenie, nieodpowiednie zarządzanie jej składowaniem i jej zabezpieczanie oraz niekontrolowane jej rozprzestrzenianie, które mają szereg konsekwencji humanitarnych i społeczno-gospodarczych, nieustannie stanowią poważne zagrożenie dla pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego, jak również dla zrównoważonego rozwoju na poziomie indywidualnym, lokalnym, krajowym, regionalnym i międzynarodowym.
2. Strony postanawiają przestrzegać swoich zobowiązań dotyczących rozwiązania wszystkich aspektów nielegalnego handlu bronią strzelecką i lekką, w tym amunicją do niej, oraz w pełni wywiązać się z tych zobowiązań w ramach istniejących porozumień międzynarodowych i rezolucji RB ONZ oraz zobowiązań w ramach innych instrumentów międzynarodowych mających zastosowanie w tym obszarze, takich jak Program działania ONZ na rzecz zapobiegania nielegalnemu handlowi bronią strzelecką i lekką, zwalczania i eliminowania go we wszystkich aspektach, przyjęty przez ZO ONZ w dniu 20 lipca 2001 r.

3. Strony uznają znaczenie krajowych systemów kontroli transferu broni konwencjonalnej zgodnie ze swoimi zobowiązaniami międzynarodowymi oraz przedmiotem i celem Traktatu o handlu bronią, przyjętego rezolucją ZO ONZ nr 67/234B z dnia 2 kwietnia 2013 r. Strony uznają znaczenie stosowania takich kontroli w odpowiedzialny sposób, co przyczyni się do międzynarodowego i regionalnego pokoju, bezpieczeństwa i stabilności oraz ograniczenia cierpień ludzkich, jak również do zapobiegania przenikaniu broni konwencjonalnej. Strony postanawiają pogłębiać dialog i współpracę w obszarze kontroli wywozu.

4. Strony postanawiają zacieśniać współpracę oraz dążyć do koordynacji, komplementarności i synergii swoich starań związanych z zapobieganiem nielegalnemu handlowi bronią strzelecką i lekką oraz jego zwalczaniem oraz transferami broni konwencjonalnej i krajowymi systemami kontroli przywozu i wywozu broni konwencjonalnej.

ARTYKUŁ 5

Poważne zbrodnie wagi międzynarodowej

Strony potwierdzają, że najpoważniejsze przestępstwa wzbudzające zaniepokojenie całej społeczności międzynarodowej nie powinny pozostawać bezkarne oraz że należy zapewnić ich ściganie poprzez wprowadzenie środków odpowiednio na poziomie krajowym lub międzynarodowym oraz poprzez zacieśnianie współpracy międzynarodowej zgodnie ze swoimi odpowiednimi przepisami ustawowymi i wykonawczymi.

ARTYKUŁ 6

Współpraca w zakresie zapobiegania terroryzmowi i jego zwalczania

1. Strony potwierdzają znaczenie walki z terroryzmem przy pełnym poszanowaniu praworządności, prawa międzynarodowego, w szczególności Karty Narodów Zjednoczonych, podpisanej w San Francisco w dniu 26 czerwca 1945 r., oraz stosownych rezolucji RB ONZ, praw człowieka i międzynarodowego prawa humanitarnego. Uwzględniając te ramy działania oraz biorąc pod uwagę globalną strategię zwalczania terroryzmu, zawartą w rezolucji ZO ONZ nr 60/288 z dnia 8 września 2006 r., z późniejszymi zmianami, a także wspólną deklaracją UE-ASEAN z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie współpracy w zwalczaniu terroryzmu, Strony postanawiają współpracować w zakresie zapobiegania terroryzmowi we wszystkich jego formach i przejawach oraz jego eliminowania.

2. Strony współpracują przede wszystkim:
 - a) w ramach pełnego wdrożenia rezolucji RB ONZ nr 1267 (1999), 1373 (2001), 1822 (2008), 2242 (2015), 2396 (2017) i 2462 (2019) oraz innych odpowiednich rezolucji ONZ, międzynarodowych konwencji i instrumentów;

 - b) poprzez wymianę informacji, zgodnie z prawem międzynarodowym oraz ze swoimi odpowiednimi przepisami ustawowymi i wykonawczymi, dotyczących grup terrorystycznych i pojedynczych osób prowadzących taką działalność oraz ich sieci wsparcia;

- c) poprzez współpracę dotyczącą środków, w tym sprzętu, oraz metod stosowanych w celu zwalczania terroryzmu, w tym w ramach dziedzin technicznych i szkoleń, a także dzielenie się doświadczeniami w dziedzinie zapobiegania terroryzmowi i werbowania terrorystów;
- d) poprzez współpracę na rzecz pogłębienia konsensusu międzynarodowego odnośnie do walki z terroryzmem i finansowaniem go oraz z niewłaściwym wykorzystywaniem technologii informacyjnych do celów terrorystycznych, jak również przez działania służące osiągnięciu porozumienia w sprawie całościowej konwencji dotyczącej terroryzmu międzynarodowego w celu uzupełnienia istniejących instrumentów ONZ i innych obowiązujących instrumentów międzynarodowych dotyczących zwalczania terroryzmu;
- e) poprzez wymianę najlepszych praktyk w obszarze ochrony praw człowieka w walce z terroryzmem.

TYTUŁ II

WSPÓLPRACA DWUSTRONNA, REGIONALNA I MIĘDZYNARODOWA

ARTYKUŁ 7

Współpraca w ramach organizacji regionalnych i międzynarodowych

1. Strony zobowiązują się do współpracy i wymiany poglądów na regionalnych i międzynarodowych forach oraz w strukturach regionalnych i międzynarodowych organizacji, w szczególności w ramach ONZ oraz jej wyspecjalizowanych organizacji i agencji, w tym Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP), w ramach stosunków dialogu ASEAN-UE, w szczególności w kontekście partnerstwa strategicznego ASEAN-UE, Forum Regionalnego ASEAN oraz dialogu Azja-Europa (ASEM).
2. Strony zobowiązują się do współpracy i wymiany poglądów na temat spraw gospodarczych i innych powiązanych spraw na regionalnych i międzynarodowych forach oraz w strukturach regionalnych i międzynarodowych organizacji, w tym ASEM, Konferencji Narodów Zjednoczonych do spraw Handlu i Rozwoju, WTO oraz Światowej Organizacji Własności Intelektualnej.

ARTYKUŁ 8

Współpraca dwustronna i regionalna

1. W odniesieniu do wszystkich sektorów objętych dialogiem i współpracą na mocy niniejszej Umowy oraz kładąc przy tym odpowiedni nacisk na sprawy objęte współpracą dwustronną, Strony zgadzają się kontynuować powiązane działania na poziomie dwustronnym, regionalnym lub poprzez połączenie obu tych wymiarów. Przy wyborze odpowiednich ram działania Strony będą dążyły do maksymalizacji oddziaływania na wszystkie zainteresowane strony oraz do zwiększenia ich zaangażowania, przy jednoczesnym jak najlepszym wykorzystaniu dostępnych zasobów, uwzględnieniu politycznej i instytucjonalnej wykonalności oraz zapewnieniu spójności z innymi działaniami, w które zaangażowane są państwa członkowskie UE i ASEAN.
2. Strony mogą w stosownych przypadkach podjąć decyzję o udzieleniu wsparcia finansowego na działania w ramach współpracy w obszarach objętych niniejszą Umową lub dziedzinach powiązanych, zgodnie ze swoimi odpowiednimi finansowymi procedurami i zasobami. Współpraca ta może w szczególności obejmować organizację programów szkoleniowych, warsztatów i seminariów, wymianę ekspertów, badania i inne działania uzgodnione przez Strony.

TYTUŁ III

WSPÓLPRACA W ZAKRESIE HANDLU I INWESTYCJI

ARTYKUŁ 9

Zasady ogólne

1. Strony podejmują dialog na temat dwustronnego i wielostronnego handlu oraz spraw związanych z handlem, mając na względzie zacieśnienie dwustronnych stosunków handlowych i rozwój wielostronnego systemu handlowego w sposób przyczyniający się do osiągnięcia celu, jakim jest zrównoważony rozwój.
2. Strony zobowiązują się wspierać rozwój i zróżnicowanie wzajemnej wymiany handlowej w jak największym stopniu i w sposób przynoszący wzajemne korzyści zgodnie z zasadami i przepisami WTO. Strony zobowiązują się do stworzenia lepszych warunków dostępu do rynku poprzez podejmowanie działań poprawiających przejrzystość, z uwzględnieniem prac prowadzonych w tej dziedzinie przez organizacje międzynarodowe.
3. Strony informują się wzajemnie o rozwoju polityki handlowej i polityki związanej z handlem lub innych powiązanych spraw, takich jak polityka rolna, bezpieczeństwo żywności, środki pozataryfowe, ochrona konsumentów i polityka ochrony środowiska, w tym gospodarowanie odpadami.

4. Strony wspierają dialog i współpracę w celu rozwijania stosunków handlowych i inwestycyjnych, w tym rozwiązywania między innymi problemów handlowych w obszarach, o których mowa w art. 10–19 niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 10

Sprawy sanitarne i fitosanitarne

1. Strony współpracują w zakresie bezpieczeństwa żywności oraz spraw sanitarnych i fitosanitarnych w celu ochrony życia i zdrowia ludzi, zwierząt i roślin na terytoriach Stron.
2. Strony prowadzą rozmowy i wymieniają informacje na temat odpowiednich środków zdefiniowanych w Porozumieniu WTO w sprawie stosowania środków sanitarnych i fitosanitarnych, które weszło w życie wraz z ustanowieniem WTO w dniu 1 stycznia 1995 r., w tym normy przewidziane w Międzynarodowej konwencji ochrony roślin, podpisanej w Rzymie 6 grudnia 1951 r., a także określone przez Światową Organizację Zdrowia Zwierząt i Komisję Kodeksu Żywnościowego.
3. Strony postanawiają podjąć współpracę w zakresie budowania potencjału w sprawach sanitarnych i fitosanitarnych. Takie budowanie potencjału odnosi się do konkretnych potrzeb Strony i jest prowadzone w celu wspierania każdej ze Stron w przestrzeganiu środków sanitarnych i fitosanitarnych drugiej Strony.

4. Strony w odpowiednim czasie nawiązują dialog w sprawach sanitarnych i fitosanitarnych na wniosek jednej ze Stron o rozważenie zagadnień dotyczących spraw sanitarnych i fitosanitarnych oraz innych pilnych zagadnień związanych ze sprawami sanitarnymi i fitosanitarnymi.
5. Strony wyznaczają punkty kontaktowe w celu porozumiewania się w sprawach objętych niniejszym artykułem.
6. Strony nadają współpracy w dziedzinie spraw sanitarnych i fitosanitarnych istotne znaczenie.

ARTYKUŁ 11

Zrównoważone systemy żywnościowe

1. Strony współpracują w zakresie wspierania ogólnoświatowego przejścia na zrównoważone systemy żywnościowe.
2. Strony propagują dialog, działania w zakresie budowania potencjału oraz ścisłą współpracę w sprawach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania z myślą o wspieraniu zrównoważonych systemów żywnościowych zgodnie z celami ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju. Do spraw tych należą między innymi:
 - a) zmniejszenie wpływu systemów żywnościowych na środowisko i klimat;
 - b) rolnictwo zrównoważone i zrównoważone systemy żywnościowe na wszystkich etapach łańcucha żywnościowego, w tym agroekologia, produkcja ekologiczna, ograniczenie stosowania pestycydów i związanego z nimi ryzyka, dobrostan zwierząt i oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe;

- c) ograniczenie strat żywności i marnowania żywności w całym łańcuchu żywnościowym;
 - d) zwalczanie fałszowania żywności.
3. Strony wyznaczają punkty kontaktowe w celu porozumiewania się w sprawach objętych niniejszym artykułem.
4. Strony nadają współpracy w dziedzinie zrównoważonych systemów żywności istotne znaczenie.

ARTYKUŁ 12

Barierzy techniczne w handlu

1. Strony propagują stosowanie norm międzynarodowych i międzynarodowych systemów akredytacji oraz wymieniają informacje dotyczące norm, przepisów technicznych i procedur oceny zgodności, między innymi w ramach Porozumienia WTO w sprawie barier technicznych w handlu, które weszło w życie wraz z ustanowieniem WTO w dniu 1 stycznia 1995 r.
2. Strony zacieśniają współpracę w dziedzinie norm, przepisów technicznych i procedur oceny zgodności, w tym budowania potencjału technicznego i współpracy w celu wykonania środków przewidzianych w Porozumieniu w sprawie barier technicznych w handlu.

3. Strony wyznaczają punkt kontaktowy, który koordynuje wymianę informacji i współpracę zgodnie z niniejszym artykułem, jak również ułatwia starania w zakresie współpracy regulacyjnej między Stronami.

ARTYKUŁ 13

Współpraca celna i ułatwienia w handlu

1. Strony dzielą się doświadczeniami i badają możliwości uproszczenia procedur przywozowych, wywozowych i innych procedur celnych, zwiększenia przejrzystości przepisów handlowych i rozwijania współpracy celnej, w tym skutecznych mechanizmów wzajemnej pomocy administracyjnej. Strony współpracują ze sobą, aby usprawnić wdrożenie Porozumienia WTO o ułatwieniach w handlu, które weszło w życie w dniu 22 lutego 2017 r. Strony zwrócą szczególną uwagę na podniesienie poziomu bezpieczeństwa handlu międzynarodowego, w tym usług transportowych, oraz na zapewnienie równoważnego podejścia do spraw ułatwień w handlu, skutecznych kontroli oraz walki z celnymi nadużyciami finansowymi i nieprawidłowościami.
2. Bez uszczerbku dla innych form współpracy ustanowionych niniejszą Umową, Strony wyrażają zainteresowanie rozważeniem zawarcia w przyszłości protokołu o współpracy celnej, w tym o wzajemnej pomocy, w ramach instytucjonalnych określonych niniejszą Umową.

ARTYKUŁ 14

Środki antydumpingowe

1. Strony potwierdzają swoje prawa i obowiązki wynikające z art. VI Układu ogólnego w sprawie taryf celnych i handlu 1994 oraz Porozumienia WTO o stosowaniu artykułu VI Układu ogólnego w sprawie taryf celnych i handlu 1994, w szczególności jego art. 15.
2. Strony nadają istotne znaczenie współpracy w dziedzinie środków antydumpingowych.

ARTYKUŁ 15

Inwestycje

Strony wspierają większy przepływ inwestycji poprzez rozwój atrakcyjnych i sprzyjających warunków dla wzajemnych inwestycji dzięki konsekwentnemu dialogowi, którego celem jest umacnianie zrozumienia i współpracy w zakresie inwestycji, badanie mechanizmów administracyjnych ułatwiających przepływy inwestycji oraz propagowanie przejrzystych, otwartych i niedyskryminacyjnych warunków dla inwestorów zgodnie ze swoimi odpowiednimi przepisami ustawowymi i wykonawczymi.

ARTYKUŁ 16

Polityka konkurencji

1. Strony wspierają skuteczne ustanowienie i stosowanie reguł konkurencji oraz rozpowszechnianie informacji w celu zwiększenia przejrzystości i pewności prawa dla przedsiębiorstw prowadzących działalność na rynkach drugiej Strony, zgodnie ze swoimi odpowiednimi przepisami ustawowymi i wykonawczymi.
2. Obie Strony zobowiązują się do współpracy we wzajemnie uzgodnionych obszarach w celu zwiększenia wzajemnego zrozumienia prawa i polityki konkurencji drugiej Strony.

ARTYKUŁ 17

Usługi

Strony ustanawiają regularny dialog mający na celu w szczególności wymianę informacji o swoich odpowiednich otoczeniach regulacyjnych, wspieranie dostępu do rynków drugiej Strony, wspieranie dostępu do źródeł kapitału i technologii oraz wspieranie handlu usługami między oboma regionami i na rynkach państw trzecich.

ARTYKUŁ 18

Prawa własności intelektualnej

1. Strony wymieniają informacje i dzielą się doświadczeniami dotyczącymi takich spraw jak praktyka, wspieranie, rozpowszechnianie, usprawnianie, zarządzanie, ochrona i skuteczne stosowanie praw własności intelektualnej, zapobieganie naruszaniu takich praw, walka z podrabianiem produktów i piractwem, w szczególności poprzez współpracę celną i inne odpowiednie formy współpracy oraz zwiększenie ochrony tych praw, zgodnie z ustaleniami Stron. Zgodnie ze swoimi odpowiednimi przepisami ustawowymi i wykonawczymi oraz z odpowiednimi umowami międzynarodowymi, których Strony są stronami, Strony będą współpracować, w szczególności w zakresie egzekwowania praw własności intelektualnej oraz ochrony patentów, oznaczeń geograficznych, znaków towarowych, praw autorskich i wzorów przemysłowych, jak również ochrony odmian roślin.
2. Strony udzielają sobie nawzajem pomocy technicznej w dziedzinie praw własności intelektualnej oraz wspierają się wzajemnie w usprawnianiu ochrony praw własności intelektualnej, ich egzekwowania, korzystania z nich i ich komercjalizacji na podstawie doświadczeń europejskich, a także w zwiększaniu rozpowszechniania wiedzy na temat tych praw.
3. Strony uznają znaczenie i potwierdzają swoje zobowiązania do przestrzegania deklaracji z Ad-Dauhy dotyczącej Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (TRIPS) i zdrowia publicznego, przyjętej w Ad-Dausze w dniu 14 listopada 2001 r. Strony przestrzegają i przyczyniają się do wdrożenia decyzji Rady Generalnej WTO z dnia 30 sierpnia 2003 r. w sprawie pkt 6 deklaracji z Ad-Dauhy dotyczącej porozumienia TRIPS i zdrowia publicznego, jak również protokołu zmieniającego porozumienie TRIPS, przyjętego w Genewie w dniu 6 grudnia 2005 r.

ARTYKUŁ 19

Handel cyfrowy

1. Strony wymieniają informacje na temat spraw regulacyjnych w kontekście handlu cyfrowego zgodnie ze swoimi odpowiednimi przepisami ustawowymi i wykonawczymi, które odnoszą się do:
 - a) uznawania i ułatwiania świadczenia interoperacyjnych usług zaufania i uwierzytelniania elektronicznego;
 - b) traktowania bezpośredniej komunikacji marketingowej;
 - c) ochrony konsumentów;
 - d) innych spraw istotnych dla rozwoju handlu cyfrowego.

2. Uznając ogólnoświatowy charakter handlu cyfrowego, Strony potwierdzają znaczenie aktywnego uczestnictwa w forach wielostronnych w celu wspierania rozwoju handlu cyfrowego.

TYTUŁ IV

WSPÓŁPRACA W PRZESTRZENI WOLNOŚCI, BEZPIECZEŃSTWA I SPRAWIEDLIWOŚCI

ARTYKUŁ 20

Praworządność

1. W ramach współpracy na podstawie niniejszego tytułu Strony przywiązują szczególną wagę do propagowania praworządności i zapewniania wszystkim równego dostępu do wymiaru sprawiedliwości. Z wzajemną korzyścią Strony podejmą pełną współpracę w zakresie skutecznego funkcjonowania instytucji w obszarach ścigania przestępstw i sprawowania wymiaru sprawiedliwości.
2. Współpraca między Stronami będzie obejmować również wymianę informacji dotyczących systemów prawnych i prawodawstwa.

ARTYKUŁ 21

Równouprawnienie płci i wzmocnienie pozycji kobiet i dziewcząt

1. Strony uznają konieczność zapewnienia równouprawnienia płci i wzmocnienia pozycji wszystkich kobiet i dziewcząt jako celu samego w sobie oraz jako czynnika wspierającego demokrację, zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu, pokój i bezpieczeństwo.
2. Strony współpracują w zakresie propagowania równouprawnienia płci, pełnego korzystania ze wszystkich praw człowieka przez kobiety i dziewczęta oraz wzmocnienia ich pozycji, jak również zapewniają uwzględnienie perspektywy płci przy wykonywaniu niniejszej Umowy.
3. Strony wymieniają dobre praktyki i badają dalsze modele współpracy i potencjalne synergie między odpowiednimi strategiami politycznymi i programami Stron dotyczącymi płci, zgodnie z międzynarodowymi normami i zobowiązaniami obowiązującymi Strony, takimi jak Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, przyjęta przez ZO ONZ w dniu 18 grudnia 1979 r., deklaracja pekińska i pekińska platforma działania, przyjęte na Czwartej Światowej Konferencji w sprawie Kobiet w Pekinie w dniu 15 września 1995 r., program działania Międzynarodowej Konferencji na temat Ludności i Rozwoju oraz wyniki jej konferencji przeglądowych, Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030 oraz rezolucja RB ONZ nr 1325 (2000) i jej późniejsze rezolucje w sprawie kobiet, pokoju i bezpieczeństwa.

ARTYKUŁ 22

Ochrona danych osobowych i prywatności

1. Strony postanawiają współpracować w celu osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony danych osobowych i prywatności oraz jej skutecznego egzekwowania zgodnie ze swoimi zobowiązaniami wynikającymi z prawa międzynarodowego praw człowieka i innych międzynarodowych instrumentów prawnych w tym obszarze, dążąc tym samym do ułatwienia przepływu danych osobowych między Stronami jako zasadniczego elementu dalszego rozwoju wymiany handlowej i współpracy w zakresie ścigania przestępstw z poszanowaniem odpowiednich przepisów ustawowych i wykonawczych Stron.
2. Współpraca w zakresie ochrony danych osobowych i prywatności obejmuje między innymi pomoc techniczną i prawną w formie wymiany informacji i najlepszych praktyk, szkoleń i wiedzy fachowej, a także propagowanie współpracy w dziedzinie ścigania przestępstw między odpowiednimi organami nadzorczymi Stron, w tym na forach wielostronnych.

ARTYKUŁ 23

Współpraca sądowa i prawna

1. Strony zacieśniają istniejącą współpracę w zakresie wzajemnej pomocy prawnej i ekstradycji w oparciu o odpowiednie umowy międzynarodowe, które są dla nich wiążące. Strony wzmacniają, w stosownych przypadkach, istniejące mechanizmy oraz rozważają utworzenie nowych mechanizmów ułatwiających współpracę międzynarodową w tym obszarze, w szczególności poprzez większe zaangażowanie w działania innych odpowiednich międzynarodowych sieci współpracy prawnej.

2. Strony dążą do rozwijania współpracy sądowej i prawnej w sprawach cywilnych i handlowych, w szczególności w odniesieniu do wykonywania swoich zobowiązań wynikających z wielostronnych konwencji dotyczących współpracy sądowej w sprawach cywilnych, w tym konwencji Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego.

3. Strony współpracują w celu propagowania bezpiecznego i skutecznego przekazywania odpowiednich dokumentów sądowych, przeprowadzania dowodów oraz przesłuchań w formie wideokonferencji, w stosownych przypadkach, jak również ochrony danych osobowych, do celów międzynarodowej współpracy sądowej.

ARTYKUŁ 24

Ochrona konsularna

Strony postanawiają prowadzić regularną wymianę informacji, aby móc nadal ułatwiać zapewnianie ochrony konsularnej oraz koordynowanie działań dotyczących pomocy konsularnej, w szczególności w sytuacjach kryzysowych.

ARTYKUŁ 25

Współpraca w dziedzinie migracji

1. Strony potwierdzają znaczenie wszechstronnego zaangażowania we wszystkie sprawy związane z migracją, takie jak legalna migracja, zgodnie z kompetencjami UE i kompetencjami krajowymi, zarządzanie przepływami migracyjnymi pod kątem nielegalnej migracji, przyczyny nielegalnej migracji, ochrona międzynarodowa, a także zapobieganie nielegalnej migracji, przemytowi ludzi i handlowi ludźmi oraz walka z tymi zjawiskami.

2. Strony współpracują na wzajemnie akceptowalnych zasadach i w sposób całościowy, zgodnie ze swoimi odpowiednimi zobowiązaniami międzynarodowymi, jak również ze swoimi odpowiednimi obowiązującymi przepisami ustawodawczymi i wykonawczymi. Współpraca koncentruje się między innymi na:
 - a) przeciwdziałaniu przyczynom nielegalnej migracji;

 - b) opracowaniu zasad i praktyk mających na celu zapewnienie ochrony międzynarodowej osobom potrzebującym zgodnie z prawem międzynarodowym, przy jednoczesnym zapewnieniu poszanowania zasad *non-refoulement*, humanitaryzmu oraz międzynarodowej solidarności i współpracy oraz podziału obciążeń i odpowiedzialności;

- c) zasadach przyjmowania, jak również prawach i statusie osób przyjętych zgodnie z tymi zasadami, sprawiedliwym traktowaniu przebywających legalnie obcokrajowców, kształceniu i szkoleniu, środkach przeciwko rasizmowi i ksenofobii;
- d) ustanowieniu skutecznej polityki zapobiegania nielegalnej migracji, przemytowi migrantów oraz handlowi ludźmi, zgodnie z Konwencją Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjętą rezolucją ZO ONZ nr 55/25 z dnia 15 listopada 2000 r., i jej protokołami, które weszły w życie w odniesieniu do Stron, w tym na ustanowieniu metod zwalczania siatek przemytniczych, rozbijania siatek przestępczych zajmujących się handlem ludźmi oraz ochronie ofiar takiego przemytu i handlu ludźmi;
- e) powrotach, najlepiej dobrowolnych, osób przebywających nielegalnie na terytorium któregośkolwiek z państw w warunkach bezpiecznych, humanitarnych i z poszanowaniem ludzkiej godności, w tym propagowania dobrowolnych i trwałych powrotów oraz readmisji takich osób zgodnie z ust. 3 niniejszego artykułu;
- f) sprawach uznanych za przedmiot wspólnego zainteresowania w dziedzinie wiz oraz bezpieczeństwa dokumentów podróży;
- g) sprawach uznanych za przedmiot wspólnego zainteresowania w dziedzinie kontroli granicznych.

3. W ramach współpracy na rzecz zapobiegania i kontroli nielegalnej migracji, bez uszczerbku dla potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, Strony postanawiają ponadto, że:
- a) Tajlandia dokonuje readmisji wszystkich swoich obywateli, którzy nie spełniają warunków obowiązujących w odniesieniu do wjazdu na terytorium państwa członkowskiego, obecności lub pobytu w tym państwie, bądź którzy przestali te warunki spełniać; readmisję przeprowadza się na wniosek państwa członkowskiego, bez dalszych formalności i bez zbędnej zwłoki;
 - b) każde państwo członkowskie dokonuje readmisji wszystkich swoich obywateli, którzy nie spełniają warunków obowiązujących w odniesieniu do wjazdu na terytorium Tajlandii, obecności lub pobytu w tym państwie, bądź którzy przestali te warunki spełniać; readmisję przeprowadza się na wniosek Tajlandii bez dalszych formalności i bez zbędnej zwłoki;
 - c) państwa członkowskie i Tajlandia wydają dokumenty podróży do tego celu. W przypadku nieprzedstawienia żadnych dokumentów ani innych dowodów potwierdzających obywatelstwo właściwe przedstawicielstwo dyplomatyczne i konsularne zainteresowanego państwa członkowskiego lub Tajlandii podejmuje – na wniosek Tajlandii lub danego państwa członkowskiego – pełną współpracę w celu niezwłocznego ustalenia dowodu potwierdzającego obywatelstwo.

4. W ramach konsultacji dotyczących spraw związanych z migracją Strony postanawiają podjąć dialog na temat readmisji, który na wniosek jednej ze Stron może doprowadzić, o ile pozwolą na to warunki, do zawarcia umowy o readmisji uwzględniającej korzystanie z dokumentu podróży UE¹. Strony mogą również rozważyć rozpoczęcie dialogu na temat ułatwienia przepływu osób, który na wniosek jednej ze Stron może doprowadzić, o ile pozwolą na to warunki, do zawarcia umowy o ułatwieniach wizowych dla obywateli państw członkowskich i Tajlandii.

ARTYKUŁ 26

Współpraca humanitarna

Strony dążą do zacieśniania współpracy we wszystkich sprawach związanych ze współpracą i pomocą humanitarną, w tym dotyczących wysiedleńców oraz udzielania wsparcia w zakresie budowania potencjału urzędnikom zajmującym się wysiedleńcami w regionach każdej ze Stron. Strony współpracują na zasadzie możliwej do zaakceptowania przez obie Strony i oddzielnie dla każdego przypadku, zgodnie z odpowiednimi normami międzynarodowymi mającymi zastosowanie do Stron oraz humanitarnymi zasadami humanitaryzmu, bezstronności, niezależności i neutralności. W działaniach takich należy nadal uwzględniać kompleksowe spojrzenie i zrozumienie przyczyn wysiedleń oraz poszukiwanie zrównoważonych rozwiązań. Strony zobowiązują się do wzmocnienia powiązań między pomocą humanitarną a rozwojem.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1953 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie ustanowienia europejskiego dokumentu podróży do celów powrotu nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich oraz uchylające zalecenie Rady z dnia 30 listopada 1994 r. (Dz.U. UE L 311 z 17.11.2016, s. 13), wraz ze wszelkimi późniejszymi zmianami.

ARTYKUŁ 27

Zwalczanie przestępczości zorganizowanej i korupcji

Strony postanawiają współpracować przy zwalczaniu międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przestępczości gospodarczej i finansowej, poważnych przestępstw¹ i korupcji oraz przy zwalczaniu niegodziwego traktowania dzieci w celach seksualnych. Współpraca ta ma w szczególności na celu wdrażanie i propagowanie stosownych norm międzynarodowych i instrumentów prawnych, których Strony są sygnatariuszami, takich jak Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej i jej protokoły dodatkowe oraz Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji, przyjęta rezolucją ZO ONZ nr 58/4 z dnia 31 października 2003 r.

ARTYKUŁ 28

Współpraca w zakresie zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz zwalczania tych zjawisk

1. Strony zgadzają się co do potrzeby podjęcia działań i współpracy, zgodnie ze swoimi odpowiednimi przepisami ustawowymi i wykonawczymi, w celu skutecznego zapobiegania wykorzystywaniu ich systemów finansowych do celów prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz zwalczania tych zjawisk.

¹ Zgodnie z definicją zawartą w art. 2b Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej.

2. Strony postanawiają współpracować przy opracowaniu i wdrożeniu przepisów ustawowych i wykonawczych oraz zasad w celu zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, zgodnie z normami opracowanymi przez podmioty międzynarodowe działające w tym obszarze, takie jak Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy.

3. Współpraca na podstawie niniejszego artykułu ma również na celu propagowanie wymiany istotnych informacji zgodnie z odpowiednimi przepisami ustawodawczymi i wykonawczymi Stron.

ARTYKUŁ 29

Współpraca w zakresie polityki w dziedzinie środków odurzających

1. Strony współpracują, zgodnie ze swoimi odpowiednimi przepisami ustawowymi i wykonawczymi, w celu zapewnienia kompleksowego, opartego na dowodach, zrównoważonego i zintegrowanego podejścia poprzez skuteczną współpracę i koordynację między właściwymi organami, w tym w sektorach zdrowia, sprawiedliwości i spraw wewnętrznych oraz innych stosownych sektorach, w celu zmniejszenia podaży niedozwolonych środków odurzających, handlu nimi, popytu na nie oraz ich wpływu na osoby używające środków odurzających oraz na całe społeczeństwo, a także osiągnięcia skuteczniejszej polityki w dziedzinie środków odurzających i zapobiegania zmianie przeznaczenia prekursorów, w tym „projektowanych prekursorów narkotyków” wykorzystywanych do niedozwolonego wytwarzania środków odurzających i substancji psychotropowych oraz nowych substancji psychoaktywnych.

2. Strony określają środki współpracy służące osiągnięciu celów, o których mowa w ust. 1. Działania opierają się na wspólnie uzgodnionych zasadach określonych w konwencjach ONZ w sprawie kontroli środków odurzających oraz na wszystkich międzynarodowych zobowiązaniach odpowiednich Stron dotyczących kontroli środków odurzających.
3. Współpraca w dziedzinie polityki w dziedzinie środków odurzających między Stronami obejmuje między innymi pomoc techniczną i administracyjną, szkolenie personelu, badania dotyczące środków odurzających, wymianę informacji i dzielenie się doświadczeniami na temat wykorzystywania technologii informacyjnej w obszarze kontroli środków odurzających, jak również na temat innowacyjnego podejścia do polityki w dziedzinie środków odurzających, współpracę sądową i współpracę organów ścigania oraz zapobieganie zmianie przeznaczenia prekursorów, w tym „projektowanych prekursorów narkotyków”, wykorzystywanych do niedozwolonego wytwarzania środków odurzających i substancji psychotropowych oraz nowych substancji psychoaktywnych. Strony mogą uzgodnić włączenie innych obszarów, takich jak wymiana najlepszych praktyk lub informacji na temat zapobiegania, leczenia, rehabilitacji, redukcji szkód i monitorowania uzależnienia od środków odurzających, leków służących do zastępowania środków odurzających, jak również dodatkowych środków mających na celu zacieśnienie współpracy w zakresie kontroli prekursorów środków odurzających, kryminalistyki, dochodzeń finansowych dotyczących narkotyków oraz opracowywania alternatyw.

TYTUŁ V

WSPÓŁPRACA W INNYCH SEKTORACH

ARTYKUŁ 30

Prawa człowieka

1. Strony postanawiają współpracować w zakresie propagowania i ochrony praw człowieka na zasadzie obopólnej zgody i szacunku. Strony wspierają prowadzenie regularnego, szeroko zakrojonego dialogu w zakresie praw człowieka.
2. Współpraca w dziedzinie praw człowieka może obejmować między innymi:
 - a) budowanie potencjału w zakresie wdrażania międzynarodowych instrumentów dotyczących praw człowieka mających zastosowanie do Stron oraz w zakresie intensywniejszego wdrażania planów działania związanych z prawami człowieka;
 - b) propagowanie dialogu i wymiany kontaktów oraz informacji związanych z prawami człowieka;
 - c) wzmacnianie konstruktywnej współpracy między Stronami w ramach organów ONZ ds. praw człowieka.

3. Strony współpracują w zakresie umacniania zasad demokratycznych, praworządności i dobrego zarządzania. Współpraca ta może obejmować:

- a) zacieśnianie współpracy między krajowymi i regionalnymi instytucjami właściwymi w dziedzinie praw człowieka, praworządności i dobrego zarządzania;
- b) współpracę i koordynację w celu wzmocnienia zasad demokratycznych, praw człowieka i praworządności, w tym równości wobec prawa, dostępu obywateli do skutecznej pomocy prawnej oraz prawa do rzetelnego procesu sądowego, sprawiedliwości proceduralnej i dostępu do wymiaru sprawiedliwości, zgodnie z ich zobowiązaniami wynikającymi z prawa międzynarodowego praw człowieka.

ARTYKUŁ 31

Współpraca w sektorze finansowym

Strony postanawiają rozwijać współpracę między instytucjami finansowymi, w zależności od swoich potrzeb i w ramach swoich odpowiednich programów, przepisów ustawowych i wykonawczych.

ARTYKUŁ 32

Dialog w sprawie polityki makroekonomicznej

Strony postanawiają pogłębiać dialog między swoimi organami i współpracować w zakresie dzielenia się doświadczeniami dotyczącymi polityki makroekonomicznej, w szczególności w obszarach integracji gospodarczej.

ARTYKUŁ 33

Dobre zarządzanie w obszarze opodatkowania

W celu umacniania i rozwijania działalności gospodarczej z jednoczesnym uwzględnieniem potrzeby opracowania odpowiednich ram regulacyjnych Strony uznają zasady dobrego zarządzania w obszarze opodatkowania, w tym światowe standardy dotyczące przejrzystości podatkowej i wymiany informacji, sprawiedliwego opodatkowania oraz minimalne standardy w zakresie przeciwdziałania erozji bazy podatkowej i przenoszeniu zysków, a także zobowiązują się do wdrażania tych zasad. Strony będą propagowały dobre zarządzanie w sprawach opodatkowania, usprawniały współpracę międzynarodową w obszarze opodatkowania, opracowywały środki na potrzeby skutecznego wdrażania tych zasad i ułatwiały pobór dochodów podatkowych w celu zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania i jego unikaniu.

ARTYKUŁ 34

Polityka przemysłowa i współpraca MMŚP

Strony, biorąc pod uwagę swoją politykę gospodarczą i swoje cele gospodarcze, postanawiają promować współpracę w zakresie polityki przemysłowej wspierającą inkluzywną, zrównoważoną i ukierunkowaną na rozwój działania, tworzenie godziwych miejsc pracy, przedsiębiorczość, kreatywność i innowacje, a także odporność łańcuchów dostaw i dostęp do finansowania we wszystkich dziedzinach uznanych za właściwe w celu poprawy sformalizowania i dostępu do rynków międzynarodowych, konkurencyjności i wzrostu MMŚP, między innymi poprzez:

- a) wymianę informacji i dzielenie się doświadczeniami w zakresie stwarzania ogólnych warunków do poprawy konkurencyjności MMŚP;
- b) promowanie rozwoju kontaktów między podmiotami gospodarczymi, zachęcanie do wspólnych inwestycji oraz zakładania wspólnych przedsiębiorstw i sieci informacyjnych, w szczególności w ramach istniejących programów horyzontalnych UE, pobudzając w ten sposób transfery „miękkiej” i „twardej” technologii pomiędzy partnerami;
- c) zapewnienie informacji i wspieranie innowacji oraz dzielenie się dobrymi praktykami dotyczącymi dostępu do finansowania i rynku;

- d) wspieranie budowania potencjału MMŚP, aby umożliwić ich płynniejsze włączenie do światowej gospodarki i łańcuchów dostaw;
- e) ułatwienie i wspieranie działań prowadzonych przez MMŚP obu Stron;
- f) propagowanie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw i ich rozliczalności oraz zachęcanie do stosowania odpowiedzialnych praktyk handlowych, w tym zrównoważonej konsumpcji i produkcji.

ARTYKUŁ 35

Ułatwianie współpracy między przedsiębiorstwami

Strony ułatwiają i wspierają odpowiednie działania w zakresie współpracy prowadzone przez sektor prywatny obu Stron.

ARTYKUŁ 36

Współpraca w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych

1. Uznając, że technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT) są ważnym elementem współczesnego życia oraz mają ogromne znaczenie dla rozwoju gospodarczego i społecznego, Strony postanawiają wymieniać poglądy na temat swojej polityki w tej dziedzinie w celu promowania rozwoju gospodarczego i społecznego, praw człowieka i podstawowych wolności.
2. Współpraca w tym obszarze koncentruje się między innymi na:
 - a) uczestniczeniu w dialogu na temat różnych aspektów społeczeństwa informacyjnego, w szczególności na temat kierunków polityki i uregulowań w zakresie łączności elektronicznej, w tym na temat usług powszechnych, licencjonowania, ogólnych zezwoleń, ochrony danych osobowych, oraz na temat niezależności i operacyjności organów regulacyjnych;
 - b) wzajemnym połączeniu i interoperacyjności sieci i usług badawczych Stron i obszaru Azji Południowo-Wschodniej;
 - c) standaryzacji nowych ICT oraz ich rozpowszechnianiu;
 - d) propagowaniu współpracy między Stronami w dziedzinie badań w obszarze ICT;

- e) wspólnych projektach badawczych w obszarze ICT, w szczególności poprzez ramowe programy badawcze UE, w tym współpracę między Stronami w szczególności w obszarze administracji elektronicznej, aplikacji mobilnych, animacji i projektów multimedialnych;
 - f) sprawach lub aspektach bezpieczeństwa związanych z ICT, takich jak propagowanie bezpieczeństwa w sieci, zwalczanie cyberprzestępczości, dezinformacji i niewłaściwego wykorzystywania technologii informacyjnych oraz wszelkich form mediów elektronicznych.
3. Z zastrzeżeniem odpowiednich przepisów ustawowych i wykonawczych Stron, zachęca się do współpracy między przedsiębiorstwami.
4. Strony współpracują w dziedzinie cyberbezpieczeństwa poprzez wymianę informacji na temat strategii i polityki oraz najlepszych praktyk zgodnie ze swoimi przepisami ustawowymi i wykonawczymi oraz zobowiązaniami międzynarodowymi.
5. Strony propagują wymianę informacji na temat cyberbezpieczeństwa w dziedzinie kształcenia i szkolenia, inicjatyw zwiększających świadomość, wykorzystania odpowiednich norm i specyfikacji technicznych Stron na potrzeby zarządzania ryzykiem w cyberprzestrzeni i zapewnienia cyberbezpieczeństwa produktów i usług ICT, w tym certyfikacji cyberbezpieczeństwa, a także powiązanych obszarów polityki badań i rozwoju.

ARTYKUŁ 37

Współpraca w zakresie nauki, technologii i innowacji

1. Strony postanawiają prowadzić współpracę w obszarach wspólnego zainteresowania we wszystkich dziedzinach nauki, technologii i innowacji, z uwzględnieniem swoich odpowiednich polityk. Współpraca ta wzmocni wsparcie udzielane wielostronnym i regionalnym inicjatywom w dziedzinie badań naukowych i innowacji w celu wypracowania nowych rozwiązań w odpowiedzi na wyzwania ekologiczne, cyfrowe, zdrowotne, społeczne oraz w zakresie innowacji. Wspólne działania będą szczególnie potrzebne w celu zapobiegania przyszłym globalnym kryzysom zdrowotnym, zwłaszcza pojawiającym się chorobom zakaźnym, oraz w celu wspólnego zaangażowania się w budowę zdrowszego, bezpieczniejszego, sprawiedliwszego i bardziej zrównoważonego świata. Obszary współpracy mogą obejmować między innymi znalezienie rozwiązań w odpowiedzi na światowe wyzwania, takie jak zmiany klimatu, kryzys różnorodności biologicznej, zanieczyszczenie, wyczerpywanie się zasobów czy choroby zakaźne, w tym w sytuacjach kryzysowych, oraz rozwiązań umożliwiających zieloną transformację i transformację cyfrową. Inicjatywy powinny wyznaczać kierunek dla światowych działań w zakresie klimatu i środowiska.

2. Celem współpracy w dziedzinie nauki, technologii i innowacji jest:

- a) propagowanie ciągłości programów w zakresie nauki, technologii i innowacji oraz wspieranie rozwoju gospodarczego, społeczeństwa opartego na wiedzy, jakości życia i zrównoważonego środowiska;
- b) wspieranie wymiany informacji i know-how z zakresu nauki, technologii i innowacji, w szczególności na temat wdrażania polityk i programów;

- c) propagowanie trwałych relacji między społecznościami naukowymi, ośrodkami badań naukowych, uczelniami i przemysłem obu Stron;
- d) propagowanie rozwoju zasobów ludzkich;
- e) propagowanie wspólnych badań w ramach współpracy naukowej i technologicznej oraz sprawiedliwego dostępu do wyników badań, partnerstwa w tym zakresie oraz wspólnej własności wyników badań zgodnie z przepisami dotyczącymi prawa własności intelektualnej, jak również wspólnych wartości i zasad oraz uzgodnionych warunków ramowych.

3. Współpraca w dziedzinie nauki, technologii i innowacji przybiera formę wspólnych projektów badawczych i programów wymiany oraz spotkań i szkoleń naukowców w ramach programów mobilności międzynarodowej, zapewniających jak najszersze rozpowszechnianie wyników badań. Wszelka własność intelektualna wynikająca ze wspólnych badań i działań jest dzielona na wspólnie uzgodnionych warunkach.

4. Strony dążą do tego, aby we współpracy w dziedzinie nauki, technologii i innowacji uczestniczyły właściwe agencje rządowe, instytucje szkolnictwa wyższego, ośrodki badań naukowych i sektory produkcji, w szczególności MMŚP.

5. Strony postanawiają dołożyć wszelkich starań w celu podniesienia świadomości opinii publicznej na temat możliwości oferowanych przez ich programy współpracy naukowej, technologicznej i współpracy w zakresie innowacji.

ARTYKUŁ 38

Zmiany klimatu

1. Strony uważają, że zmiany klimatu stanowią egzystencjalne zagrożenie dla ludzkości oraz potwierdzają swoje zobowiązanie do wzmocnienia globalnej reakcji na to zagrożenie. Strony potwierdzają swoje zobowiązanie do osiągnięcia celów UNFCCC oraz porozumienia paryskiego. W związku z tym każda ze Stron skutecznie wdraża UNFCCC i porozumienie paryskie.
2. Celem Stron jest wzmocnienie globalnej reakcji na zmiany klimatu i ich skutki. Strony zacieśniają również współpracę w zakresie polityki mającej na celu łagodzenie zmian klimatu i dostosowanie się do ich niekorzystnych skutków, w tym podniesienia się poziomu mórz i oceanów, oraz ukierunkowanie swoich gospodarek, w tym przepływów finansowych, na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i rozwój odporny na zmiany klimatu, zgodnie z porozumieniem paryskim.
3. Celem współpracy w dziedzinie zmian klimatu jest:
 - a) zwiększenie zdolności i możliwości sprostania wyzwaniom związanym ze zmianami klimatu, opierając się na potrzebach krajowych i w odpowiedzi na nie;

- b) zintensyfikowane budowanie potencjału w zakresie wdrażania ustalonych na poziomie krajowym wkładów i krajowych planów adaptacji oraz innych działań na rzecz łagodzenia zmian klimatu w obszarach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania w celu wspierania zrównoważonego i niskoemisyjnego wzrostu gospodarczego;
- c) propagowanie współpracy i dialogu w zakresie finansowania działań w związku ze zmianami klimatu oraz rozwoju mechanizmów finansowych służących przeciwdziałaniu zmianom klimatu, w tym zaangażowania sektora prywatnego;
- d) dostosowanie do niekorzystnych skutków zmian klimatu, w tym ujęcie działań adaptacyjnych na wszystkich poziomach w strategiach rozwoju i w planowaniu Stron;
- e) propagowanie współpracy w zakresie działań badawczo-rozwojowych oraz technologii łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich;
- f) propagowanie szerzenia wiedzy, w tym pośród najbardziej narażonych grup ludności oraz grup mieszkających na najbardziej zagrożonych obszarach, ułatwianie udziału społeczeństwa w reagowaniu na zmiany klimatu oraz ujęcie w tym względzie analizy wpływu zmian klimatu na zagadnienia dotyczące płci;
- g) propagowanie współpracy i dialogu w zakresie opracowywania instrumentów ekonomicznych – takich jak ustalanie opłat za emisję gazów cieplarnianych i innych instrumentów w razie potrzeby – w celu sprostania wyzwaniom związanym ze zmianami klimatu;
- h) propagowanie tworzenia strategii ograniczania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi i zarządzania tym ryzykiem, w tym w odniesieniu do najbardziej zagrożonych obszarów i najbardziej narażonych społeczności.

ARTYKUŁ 39

Energetyka

1. Strony podejmują starania w celu zacieśnienia współpracy w sektorze energetycznym, dążąc do:
 - a) zapewnienia powszechnego dostępu do przystępnych cenowo, niezawodnych i zrównoważonych usług energetycznych oraz znacznego zwiększenia udziału energii odnawialnej w globalnym koszyku energetycznym;
 - b) rozwijania nowych, zrównoważonych, innowacyjnych i odnawialnych form energii, w tym biopaliw i biomasy, energii wiatrowej, słonecznej i geotermalnej, a także wytwarzania energii wodnej, zauważając znaczenie dywersyfikacji dostaw energii w celu zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego;
 - c) wspierania rozwoju strategii na rzecz zwiększenia konkurencyjności energii odnawialnej;
 - d) osiągnięcia racjonalnego wykorzystania energii i zwiększenia efektywności energetycznej zarówno dostawców, jak i odbiorców poprzez propagowanie efektywności energetycznej w produkcji, transporcie, dystrybucji i zużyciu końcowym energii;
 - e) wspierania współpracy w zakresie czystych technologii energetycznych, w tym poprzez współpracę badawczą, w szczególności w zakresie energii odnawialnej, magazynowania energii oraz obniżenia emisyjności związanej z wykorzystaniem paliw kopalnych;
 - f) propagowania niskoemisyjnego wytwarzania energii elektrycznej przyczyniającego się do przejścia na czystą energię, zgodnie z celami porozumienia paryskiego;

- g) intensywniejszego budowania potencjału i propagowania inwestycji w infrastrukturę energetyczną i technologie czystej energii z uwzględnieniem zasady przejrzystości;
- h) propagowania konkurencji i korzystnego klimatu inwestycyjnego na rynku energetycznym.

2. W tym celu Strony postanawiają propagować kontakty i wspólne badania ukierunkowane na osiągnięcie wzajemnych korzyści, w tym poprzez regionalną współpracę w dziedzinie energetyki. Przyjmując Agendę na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030 i porozumienie paryskie jako nadrzędne ramy, na których opiera się partnerstwo, Strony odnotowują potrzebę odniesienia się do powiązań między dostępem do czystych usług energetycznych po przystępnych cenach a zrównoważonym rozwojem. Działania te można propagować między innymi we współpracy z inicjatywą energetyczną UE.

ARTYKUŁ 40

Transport

1. Strony dążą do współpracy w istotnych obszarach polityki transportowej, mając na względzie propagowanie zrównoważonego transportu, a także dobrej jakości, niezawodnej, zrównoważonej i odpornej infrastruktury, w tym regionalnej i transgranicznej, zgodnie z obowiązującymi obie Strony odpowiednimi normami i zasadami międzynarodowymi, poprawę przepływu towarów i pasażerów, wspieranie rozwoju gospodarczego i dobrostanu ludzi z ukierunkowaniem na przystępny cenowo i sprawiedliwy dostęp dla wszystkich, propagowanie bezpieczeństwa morskiego oraz bezpieczeństwa lotniczego i ochrony lotnictwa, ochrony środowiska oraz zwiększanie efektywności swoich systemów transportu.

2. Współpraca między Stronami w obszarze transportu ma na celu sprzyjanie:
- a) wymianie informacji o polityce transportowej oraz regulacjach i praktykach każdej ze Stron, w szczególności dotyczących bezpiecznych, przystępnych cenowo i zrównoważonych systemów transportu miejskiego i transportu publicznego dla wszystkich, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób wymagających szczególnego traktowania (w tym kobiet, dzieci, osób z niepełnosprawnościami i osób starszych), transportu lądowego, transportu morskiego, transportu lotniczego, ich logistyki oraz wzajemnych połączeń i interoperacyjności sieci transportu multimodalnego;
 - b) stosowaniu do użytku cywilnego globalnych systemów nawigacji satelitarnej, z położeniem nacisku na zapewniające wzajemne korzyści sprawy regulacyjne oraz sprawy związane z rozwojem sektora i rynku; w tym względzie rozważone zostanie wykorzystanie europejskiego globalnego systemu nawigacji satelitarnej w celu maksymalizacji korzyści dla obu Stron;
 - c) dialogowi mającemu na celu poprawę bezpieczeństwa lotniczego, sieci infrastruktury transportu lotniczego oraz działań w transporcie lotniczym w celu zapewnienia szybkiego, skutecznego, zrównoważonego i bezpiecznego przepływu osób i towarów oraz zbadanie możliwości dalszego rozwoju współpracy w dziedzinie transportu lotniczego. Należy dalej propagować współpracę w dziedzinie lotnictwa cywilnego;

- d) dialogowi w dziedzinie usług transportu morskiego w obszarach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, zmierzającemu w szczególności do:
- (i) ułatwienia i współpracy w zakresie eliminacji wszelkich przeszkód, które mogłyby utrudnić rozwój handlu morskiego, oraz poprawy warunków, w jakich odbywają się przewozy morskiego transportu towarowego między portami Stron;
 - (ii) zapewnienia nieograniczonego dostępu na zasadach komercyjnych do transportu międzynarodowego i *cross-trade*;
 - (iii) zwiększenia konkurencyjności sektora transportu morskiego Stron; oraz
 - (iv) zapewnienia statkom pływającym, odpowiednio, pod banderą państwa członkowskiego lub Tajlandii lub eksploatowanym przez obywateli lub przedsiębiorstwa drugiej Strony, traktowania niedyskryminacyjnego w porównaniu z traktowaniem własnych statków pod względem dostępu do portów, usług pomocniczych i usług portowych, w tym roli transportu morskiego w rozwijaniu wydajnego łańcucha transportowego;
- e) wprowadzaniu norm w dziedzinie ochrony, bezpieczeństwa i zapobiegania zanieczyszczeniu morza oraz zmniejszania tego zanieczyszczenia, w szczególności w odniesieniu do transportu morskiego, zgodnie z konwencjami międzynarodowymi obowiązującymi Strony, z uwzględnieniem współpracy w ramach odpowiednich forów międzynarodowych w celu zapewnienia lepszego egzekwowania przepisów międzynarodowych.

ARTYKUŁ 41

Turystyka

1. Kierując się odpowiednimi międzynarodowymi wytycznymi w zakresie zrównoważonej turystyki, Strony dążą do poprawy wymiany informacji oraz ustanowienia najlepszych praktyk na rzecz rozwoju zrównoważonej turystyki, w ramach której tworzy się miejsca pracy i promuje lokalną kulturę i produkty oraz propaguje rozwój narzędzi służących do monitorowania wpływu zrównoważonej turystyki na zrównoważony rozwój.
2. Strony postanawiają rozwijać współpracę w zakresie ochrony i maksymalizacji potencjału dziedzictwa naturalnego i kulturowego poprzez łagodzenie negatywnych skutków turystyki, w szczególności wszelkich form wykorzystywania ludzi, zwłaszcza dzieci, szanowanie zwierząt wolno żyjących, flory, różnorodności biologicznej i ekosystemów oraz zwiększanie pozytywnego wkładu branży turystycznej w zrównoważony rozwój społeczności lokalnej, między innymi poprzez rozwój zrównoważonej turystyki przy jednoczesnym przestrzeganiu integralności i interesów społeczności lokalnych i tradycyjnych oraz poprawę szkoleń w branży turystycznej.

ARTYKUŁ 42

Edukacja i kultura

1. Strony postanawiają wspierać taką współpracę w zakresie edukacji i kultury, która w pełni respektuje ich różnorodność, zwiększając wzajemne zrozumienie i wiedzę o swoich kulturach i językach.

2. Strony dążą do podejmowania odpowiednich działań, aby propagować wkład edukacji i kultury w zrównoważony rozwój, szkolenie i wymiany kulturalne oraz realizować wspólne inicjatywy w tych obszarach, w tym wspólną organizację wydarzeń kulturalnych. W tym względzie Strony postanawiają również kontynuować wspieranie działalności Fundacji Azja-Europa.

3. Strony postanawiają ściśle współpracować na odpowiednich forach międzynarodowych, takich jak Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO), w celu wzmocnienia ochrony materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, w szczególności w kontekście Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturowego i naturalnego, przyjętej przez Konferencję Generalną UNESCO w dniu 16 listopada 1972 r., oraz Konwencji w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, przyjętej przez Konferencję Generalną UNESCO w dniu 17 października 2003 r., przywiązując jednocześnie wagę do propagowania różnorodności kulturowej w celu rozwoju sztuki i kreatywnej gospodarki opartej na wiedzy.

4. Strony wspierają ponadto środki służące tworzeniu powiązań między ich odpowiednimi agencjami specjalistycznymi oraz zachęcaniu do wymiany informacji, wiedzy specjalistycznej, studentów, kadry akademickiej, ekspertów, a także dalszemu wspieraniu powiązań między ośrodkami analitycznymi. W ramach współpracy i wykorzystywania zasobów technicznych korzysta się z udogodnień oferowanych przez programy UE w Azji Południowo-Wschodniej w dziedzinie edukacji i kultury, jak również z doświadczeń zdobytych w tym obszarze przez Strony. Strony postanawiają również zintensyfikować współpracę w obszarze szkolnictwa wyższego i propagować realizację programu Erasmus+, a także wymieniać się najlepszymi praktykami w dziedzinie polityki młodzieżowej i pracy z młodzieżą.

ARTYKUŁ 43

Środowisko i zasoby naturalne

1. Strony zgadzają się co do potrzeby współpracy w dziedzinie ochrony środowiska i współpracy na rzecz rozwoju niskoemisyjnych, odpornych i zasobooszczędnych gospodarek o obiegu zamkniętym, w tym biogospodarki, uniezależniających wzrost gospodarczy od degradacji środowiska, a także współpracy na rzecz zachowania zasobów naturalnych i ochrony różnorodności biologicznej oraz zarządzania nimi w zrównoważony sposób, gdyż stanowi to podstawę rozwoju obecnych i przyszłych pokoleń.
2. Strony zgadzają się, że współpraca w dziedzinie ochrony środowiska i zasobów naturalnych przyczynia się do efektywnego wykorzystywania zasobów, propagowania ochrony środowiska i poprawy jego stanu w dążeniu do zrównoważonego rozwoju. W ramach prowadzonej współpracy Strony będą podejmować działania mające na celu realizację Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030 oraz skuteczne wdrożenie odpowiednich wielostronnych umów środowiskowych, w tym porozumienia paryskiego.
3. Strony dążą do kontynuowania i zacieśniania współpracy w zakresie ochrony środowiska, w szczególności w odniesieniu do:
 - a) propagowania wiedzy o środowisku i dobrego zarządzania środowiskiem, w tym zwiększonego i znaczącego udziału społeczności lokalnych w ochronie środowiska oraz w podejmowaniu działań na rzecz zrównoważonego rozwoju;

- b) przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym w celu zapewnienia zrównoważonej konsumpcji i produkcji, maksymalizacji zasobooszczędności i minimalizacji wytwarzania odpadów, w szczególności odpadów z tworzyw sztucznych, aby zapobiec zanieczyszczeniu morza tworzywami sztucznymi i mikrodrobinami plastiku;
- c) włączenia wartości związanych z ekosystemem i różnorodnością biologiczną do planów krajowych i lokalnych oraz do strategii i wydatków mających na celu ograniczanie ubóstwa, a także wspierania wdrażania odpowiednich wielostronnych umów środowiskowych, w tym dotyczących różnorodności biologicznej i międzynarodowego handlu dziką fauną i florą;
- d) ochrony, konserwacji i rekultywacji gruntów i gleb oraz zrównoważonego zarządzania gruntami, w celu stworzenia świata neutralnego pod względem degradacji gruntów;
- e) współpracy na rzecz zrównoważonej gospodarki leśnej i poprawy gospodarki leśnej, w tym wkładu we współpracę regionalną w zakresie zwalczania nielegalnego pozyskiwania drewna i związanego z nim handlu, wylesiania i degradacji lasów, w tym poprzez promowanie takich łańcuchów dostaw towarów rolnych, które nie powodują wylesiania, propagowanie ochrony lasów, zalesiania, ponownego zalesiania, odbudowy i zwiększania zasobów węgla w ekosystemach leśnych; może to obejmować zawarcie umowy o dobrowolnym partnerstwie dotyczącej egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa;
- f) skutecznego zarządzania parkami narodowymi oraz wyznaczania i ochrony obszarów cechujących się bogatą różnorodnością biologiczną oraz zagrożonych ekosystemów, z należytych poszanowaniem społeczności lokalnych zamieszkujących te obszary lub ich okolice oraz gatunków zagrożonych;

- g) ochrony zasobów przybrzeżnych i morskich, w tym chronionych obszarów morskich i środowiska, oraz zrównoważonego gospodarowania nimi;
- h) zapobiegania nielegalnemu transgranicznemu przemieszczaniu chemikaliów, odpadów stałych i elektronicznych oraz odpadów morskich, substancji zubożających warstwę ozonową oraz gatunków zagrożonych wyginięciem; zapobiegania zanieczyszczeniu wody, gleby i powietrza oraz zanieczyszczenia hałasem;
- i) zapewnienia integracyjnego, odpornego i przyjaznego dla środowiska gospodarowania chemikaliami i odpadami;
- j) propagowania współpracy w zakresie zrównoważonej gospodarki wodnej i wodno-kanalizacyjnej w celu zapewnienia dostępności, jakości i zasobooszczędności w zakresie wody;
- k) propagowania ekoinnowacji i czystych technologii w celu promowania i rozpowszechniania technologii przyjaznych dla środowiska, zrównoważonych produktów i usług, w tym poprzez odpowiednie zachęty podatkowe i finansowe;
- l) propagowania wykorzystywania systemów obserwacji Ziemi do spraw środowiskowych, a także budowania potencjału i dzielenia się doświadczeniami w tym zakresie.

ARTYKUŁ 44

Zarządzanie oceanami

1. Strony wzmacniają dialog i współpracę w sprawach dotyczących zarządzania oceanami w celu propagowania długoterminowej ochrony żywych zasobów morza i ekosystemów morskich oraz zrównoważonego gospodarowania nimi.
2. Strony zacieśniają współpracę w ramach zachowania żywych zasobów morza, gospodarowania nimi i ich zrównoważonej eksploatacji, jak określono w Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS), przyjętej przez Trzecią Konferencję Prawa Morza w dniu 10 grudnia 1982 r., oraz w Kodeksie odpowiedzialnego rybołówstwa Organizacji ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO), przyjętym przez Konferencję FAO rezolucją 4/95 z dnia 31 października 1995 r. Strony zobowiązują się do współpracy na rzecz wspierania wdrażania celów Porozumienia FAO o wspieraniu przestrzegania przez statki rybackie międzynarodowych środków ochrony i zarządzania na pełnym morzu, przyjętego w Rzymie w dniu 24 listopada 1993 r., oraz Porozumienia ONZ w sprawie wykonania postanowień Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza z dnia 10 grudnia 1982 r. odnoszących się do ochrony międzystrefowych zasobów rybnych i zasobów rybnych masowo migrujących i zarządzania nimi, przyjętego w Nowym Jorku w dniu 4 sierpnia 1995 r.

3. Ponadto Strony postanawiają współpracować:
- a) w zakresie wspierania wykonywania Umowy FAO o środkach stosowanych przez państwo portu w celu zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania, przyjętej w Rzymie w dniu 22 listopada 2009 r.;
 - b) z regionalnymi organizacjami ds. zarządzania rybołówstwem lub porozumieniami, których są one członkami, obserwatorami lub współpracującymi podmiotami niebędącymi umawiającymi się stronami, oraz w ramach tych organizacji lub porozumień, w celu wspierania ochrony żywych zasobów morza i ich ekosystemów oraz zrównoważonego gospodarowania nimi;
 - c) w zakresie zwalczania nielegalnych, nieraportowanych i nieuregulowanych połowów (NNN) oraz działań związanych z połowami za pomocą kompleksowych, skutecznych i przejrzystych środków, w tym, w stosownych przypadkach, poprzez dzielenie się doświadczeniami, propagowanie budowania zdolności i wymianę informacji na temat nielegalnej, nieraportowanej i nieuregulowanej działalności połowowej z uwzględnieniem poufności danych i prawa krajowego;
 - d) w zakresie propagowania podstawowych zasad i praw w pracy w sektorze rybołówstwa i żywności pochodzenia morskiego oraz wdrażania Konwencji nr 188 MOP dotyczącej pracy w sektorze rybołówstwa, przyjętej w Genewie w dniu 30 maja 2007 r.;

- e) na rzecz rozwoju zrównoważonej i odpowiedzialnej marikultury, w tym na rzecz wdrożenia celów i zasad Kodeksu odpowiedzialnego rybołówstwa FAO;
- f) na rzecz zmniejszenia presji wywieranej na oceany, między innymi poprzez zwalczanie odpadów morskich i zanieczyszczenia morza, w tym pochodzących ze źródeł lądowych i ze statków, jak również wynikających z działalności człowieka związanej z morzem w ramach zobowiązań międzynarodowych mających zastosowanie do Stron, oraz poprzez środki dostosowawcze i łagodzące mające na celu zwiększenie odporności oceanów i społeczności nadbrzeżnych na zmiany klimatu.

ARTYKUŁ 45

Rolnictwo, zwierzęta gospodarskie, rybołówstwo i rozwój obszarów wiejskich

1. Strony zgodnie postanawiają wspierać dialog dotyczący rolnictwa, zwierząt gospodarskich, rybołówstwa i rozwoju obszarów wiejskich. Strony będą wymieniały informacje i rozwijały współpracę w odniesieniu do:
 - a) polityki rolnej i ogólnych perspektyw dla rolnictwa w skali międzynarodowej;
 - b) wspierania i ułatwiania handlu produktami rolnymi, w tym handlu roślinami, zwierzętami, zwierzętami wodnymi i produktami z nich pochodzącymi;

- c) polityki rozwoju na obszarach wiejskich z uwzględnieniem innych zasobów produkcyjnych i środków produkcji, wiedzy, usług finansowych, rynków i możliwości tworzenia wartości dodanej oraz zatrudnienia poza rolnictwem;
- d) polityki dotyczącej roślin, zwierząt, produktów pochodzących od zwierząt wodnych, w tym systemów jakości w rolnictwie, takich jak oznaczenia geograficzne i produkcja ekologiczna, a także współpraca w zakresie dobrych praktyk rolniczych;
- e) rozpowszechniania systemów certyfikacji i akredytacji rolnictwa ekologicznego oraz zrównoważonej produkcji rolnej.

2. Strony postanawiają wspierać współpracę technologiczną, budowanie potencjału lub wszelkie inne formy współpracy zwiększające wydajność, bezpieczną i zrównoważoną produkcję oraz praktyki na rzecz poprawy odporności w dziedzinie rolnictwa, produkcji zwierzęcej, rybołówstwa i rozwoju obszarów wiejskich, a także prowadzące do zwiększenia gotowości na wypadek wystąpienia chorób roślin, zwierząt i chorób odzwierzęcych, zapobiegania tym chorobom, wykrywania ich oraz reagowania na nie i ich zwalczania zgodnie z podejściem „Jedno zdrowie” i normami międzynarodowymi.

3. Strony postanawiają zachęcać sektor publiczny i prywatny do dyskusji i wymiany informacji gospodarczych, w tym do organizowania imprez związanych z kojarzeniem przedsiębiorstw i promowaniem handlu produktami rolnymi.

ARTYKUŁ 46

Zdrowie

1. Strony postanawiają współpracować i dzielić się doświadczeniami oraz najlepszymi praktykami w sektorze zdrowia w celu wzmocnienia działań w dziedzinie badań naukowych, przeciwdziałania zagrożeniu ze strony poważnych chorób niezakaźnych i chorób zakaźnych, w tym pandemii COVID-19, oraz poprawy powszechnego dostępu do opieki zdrowotnej, a także świadczeń opieki zdrowotnej, w tym w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego. Strony postanawiają również wymieniać poglądy i najlepsze praktyki w zakresie spraw regulacyjnych dotyczących produktów leczniczych i wyrobów medycznych.
2. Współpraca w dziedzinie zdrowia odbywa się głównie w ramach forów międzynarodowych, w tym Światowej Organizacji Zdrowia, oraz inicjatyw wielostronnych, w takich obszarach jak:
 - a) wspólne badania naukowe i rozwój głównych pionowych programów zdrowotnych; wspólne badania naukowe w ramach wielostronnych inicjatyw, takich jak Światowy Sojusz przeciwko Chorobom Przewlekłym i światowa współpraca badawcza w zakresie gotowości na wypadek wystąpienia chorób zakaźnych;
 - b) budowanie potencjału i rozwój zasobów ludzkich;
 - c) umowy międzynarodowe w sektorze zdrowia.

ARTYKUŁ 47

Zatrudnienie i sprawy społeczne

1. Strony postanawiają zacieśnić współpracę i propagować pomoc techniczną w dziedzinie zatrudnienia i spraw społecznych, w tym współpracę w zakresie spójności regionalnej i społecznej, bezpieczeństwa i zdrowia w miejscu pracy, równouprawnienia płci i równości wynagrodzeń za pracę takiej samej wartości, uczenia się i nabywania umiejętności przez całe życie, ochrony socjalnej oraz godnej pracy, w celu wzmocnienia społecznego wymiaru globalizacji.
2. Strony potwierdzają konieczność wspierania procesu globalizacji, który byłby korzystny dla wszystkich, oraz propagowania pełnego i wydajnego zatrudnienia oraz godnej pracy jako kluczowych elementów zrównoważonego rozwoju i ograniczania ubóstwa, zgodnie z Agendą na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030, deklaracją MOP dotyczącą sprawiedliwości społecznej na rzecz uczciwej globalizacji, przyjętą w Genewie w dniu 10 czerwca 2008 r., oraz Deklaracją na rzecz przyszłości pracy z okazji stulecia MOP, przyjętą w Genewie w dniu 21 czerwca 2019 r. Strony uwzględniają cechy i odmienny charakter sytuacji gospodarczej i społecznej każdej ze Stron.

3. Strony potwierdzają swoje odpowiednie zobowiązania do propagowania i skutecznego wdrażania standardów społecznych i norm pracy uznanych na poziomie międzynarodowym oraz do przestrzegania, propagowania i realizacji podstawowych zasad i praw w pracy określonych w Deklaracji MOP dotyczącej podstawowych zasad i praw w pracy, przyjętej 18 czerwca 1998 r. w Genewie i zmienionej 10 czerwca 2022 r. Strony postanawiają współpracować i zapewniać pomoc techniczną, mając na celu pracę na rzecz ratyfikacji i wdrożenia podstawowych konwencji MOP, a także współpracę na rzecz wspierania ratyfikacji i wdrożenia w razie potrzeby innych aktualnych konwencji MOP, w tym konwencji dotyczących przemocy i nękania w środowisku pracy.
4. Strony postanawiają wspierać współpracę między rządem a partnerami społecznymi w dziedzinie zatrudnienia i spraw społecznych, jak również wymianę informacji dotyczących zatrudnienia, bezpieczeństwa i higieny pracy, inspekcji pracy oraz dialogu społecznego dotyczącego ochrony socjalnej i ochrony pracy.
5. Współpraca w dziedzinie zatrudnienia i spraw społecznych może obejmować między innymi szczegółowe programy i projekty, zgodnie ze wzajemnymi uzgodnieniami, jak również dialog, współpracę i inicjatywy podejmowane w zakresie spraw stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania na poziomie dwustronnym lub wielostronnym, takim jak ASEM, na poziomie UE-ASEAN i na poziomie MOP.

ARTYKUŁ 48

Statystyki

Strony postanawiają propagować, zgodnie z dotychczasową współpracą dotyczącą statystyki prowadzoną między UE a ASEAN, współpracę w zakresie harmonizacji metod i praktyk statystycznych, w tym w zakresie gromadzenia, przetwarzania, analizy i rozpowszechniania statystyk, w celu poprawy dostępności danych zagregowanych wysokiej jakości, aktualnych, istotnych i bardziej szczegółowych, a tym samym zapewnić możliwość wykorzystania przez Strony, na wzajemnie akceptowalnych zasadach, statystyk dotyczących handlu towarami i usługami oraz, w bardziej ogólnym kontekście, danych dotyczących wszelkich innych obszarów objętych niniejszą Umową, które podlegają przetwarzaniu danych statystycznych. Strony podkreślają znaczenie danych i statystyk dla realizacji Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030.

ARTYKUŁ 49

Społeczeństwo obywatelskie

Strony uznają rolę i wkład społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności pracowników akademickich, partnerów społecznych, jak również powiązań między ośrodkami analitycznymi a partnerami społecznymi, w procesie dialogu i współpracy w ramach niniejszej Umowy oraz postanawiają zachęcać do prowadzenia skutecznego dialogu ze społeczeństwem obywatelskim i wspierać jego skuteczne i konstruktywne uczestnictwo w tym procesie, jak również wspierać partnerstwa z udziałem wielu zainteresowanych stron.

TYTUŁ VI

ŚRODKI WSPÓŁPRACY

ARTYKUŁ 50

Środki na współpracę

1. Strony postanawiają udostępnić odpowiednie środki, w tym środki finansowe, do osiągnięcia celów dotyczących współpracy określonych w niniejszej umowie w zakresie, w jakim pozwalają na to zasoby i uregulowania każdej ze Stron.
2. Strony zachęcają Europejski Bank Inwestycyjny do kontynuowania działalności w Tajlandii, zgodnie z jego procedurami i kryteriami finansowania.

ARTYKUŁ 51

Współpraca w zakresie rozwoju państw trzecich

1. Strony postanawiają nawiązać regularny dialog na temat odpowiednich programów rozwoju realizowanych przez nie w państwach trzecich.
2. Strony postanawiają współpracować w ramach wspólnych działań mających na celu zapewnienie państwu sąsiadującym z Tajlandią i innym państwom pomocy na rzecz zrównoważonego rozwoju w sektorach istotnych dla współpracy trójstronnej. Obszary współpracy mają zostać określone przez wszystkich zaangażowanych partnerów z uwzględnieniem potrzeb państw beneficjentów, możliwości i wiedzy fachowej UE i Tajlandii, i mają być ustalane w trybie *ad hoc*.

TYTUŁ VII

RAMY INSTYTUCJONALNE

ARTYKUŁ 52

Wspólny Komitet

1. Niniejszym ustanawia się Wspólny Komitet składający się z przedstawicieli obu Stron na najwyższym możliwym szczeblu, który ma następujące zadania:

- a) zapewnienie sprawnego funkcjonowania i wykonywania niniejszej Umowy;
- b) określenie priorytetów w związku z celami niniejszej Umowy;
- c) wydawanie zaleceń dotyczących propagowania celów niniejszej Umowy;
- d) rozstrzyganie, w stosownych przypadkach, wszelkich różnic i sporów wynikających z interpretacji, wykonania lub stosowania niniejszej Umowy zgodnie z art. 55;

- e) analizowanie wszelkich informacji przedstawionych przez jedną ze Stron o niewywiązaniu się ze zobowiązań wynikających z niniejszej Umowy oraz prowadzenie konsultacji z drugą Stroną, tak aby znaleźć rozwiązanie polubowne i możliwe do zaakceptowania przez obie Strony zgodnie z art. 55.
2. Wspólny Komitet zbiera się co najmniej raz na dwa lata, na przemian w Bangkoku i w Brukseli, w terminie ustalonym za porozumieniem Stron. W drodze porozumienia między Stronami można również zwoływać nadzwyczajne posiedzenia Wspólnego Komitetu. Wspólnemu Komitetowi przewodniczy naprzemiennie każda ze Stron. Porządek posiedzeń Wspólnego Komitetu ustala się w drodze porozumienia między Stronami.
3. Wspólny Komitet może ustanowić specjalistyczne grupy robocze celem udzielenia mu wsparcia w wykonywaniu jego zadań. Te grupy robocze przedkładają szczegółowe sprawozdania ze swej działalności Wspólnemu Komitetowi na każdym z jego posiedzeń.
4. Strony postanawiają, że zadaniem Wspólnego Komitetu będzie również zapewnienie właściwego funkcjonowania wszelkich umów bądź protokołów o charakterze sektorowym, które zostały lub zostaną zawarte przez Strony.
5. Wspólny Komitet uchwała swój regulamin.

TYTUŁ VIII

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

ARTYKUŁ 53

Klauzula przeglądowa

1. Strony mogą za wzajemną zgodą rozszerzyć niniejszą Umowę w celu zacieśnienia współpracy, w tym poprzez uzupełnienie jej za pomocą umów lub protokołów dotyczących konkretnych obszarów, sektorów lub działań. Takie umowy szczegółowe lub protokoły stanowią integralną część ogólnych stosunków dwustronnych między Stronami oraz podlegają wspólnym ramom instytucjonalnym.
2. W odniesieniu do wykonywania niniejszej Umowy każda ze Stron może przedstawić propozycje dotyczące rozszerzenia zakresu współpracy, biorąc pod uwagę doświadczenie uzyskane podczas stosowania niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 54

Inne umowy

1. Bez uszczerbku dla stosownych postanowień Traktatu o Unii Europejskiej oraz Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, ani niniejsza Umowa, ani działania podejmowane na jej mocy nie mogą w jakikolwiek sposób wpływać na uprawnienia państw członkowskich do podejmowania działań w ramach współpracy dwustronnej z Tajlandią lub do zawierania, w stosownych przypadkach, nowych umów o partnerstwie i współpracy z Tajlandią.
2. Niniejsza Umowa nie wpływa na stosowanie ani wykonywanie zobowiązań podjętych przez którąkolwiek ze Stron w odniesieniu do stron trzecich.
3. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie wyklucza możliwości podjęcia przez Stronę wszelkich działań, w tym działań z zakresu rozstrzygnięcia sporów, określonych w jakiegokolwiek innej umowie międzynarodowej, której stronami są obie Strony.

ARTYKUŁ 55

Wypełnianie zobowiązań

1. Strony wprowadzają wszelkie ogólne lub szczególne środki wymagane w celu wypełnienia ich zobowiązań w ramach niniejszej Umowy. Strony zapewniają, aby cele określone w niniejszej Umowie zostały osiągnięte.

2. Zgodnie z art. 52 ust. 1 lit. d), w przypadku wszelkich rozbieżności dotyczących stosowania lub interpretacji niniejszej Umowy, każda ze Stron może odwołać się do Wspólnego Komitetu.
3. W przypadku gdy jedna ze Stron uzna, że druga Strona nie wypełniła któregośkolwiek ze swoich zobowiązań wynikających z niniejszej Umowy, może wprowadzić właściwe środki zgodnie z prawem międzynarodowym.
4. Przed wprowadzeniem właściwych środków, o których mowa w ust. 3, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w ust. 5, Strona ta przedstawia Wspólnemu Komitetowi wszystkie istotne informacje konieczne do dokładnego zbadania sytuacji w celu znalezienia rozwiązania możliwego do zaakceptowania przez obie Strony. Strony odbywają konsultacje pod auspicjami Wspólnego Komitetu. W przypadku gdy Wspólny Komitet nie jest w stanie znaleźć rozwiązania możliwego do przyjęcia przez obie Strony, taka Strona może przedsięwziąć odpowiednie środki.
5. Jeżeli jedna ze Stron ma poważne podstawy, aby uważać, że druga Strona nie wypełniła w sposób istotny któregośkolwiek ze zobowiązań opisanych jako elementy zasadnicze w art. 1 ust. 1 i art. 3 ust. 1, niezwłocznie powiadamia drugą Stronę o tym fakcie. Wspólny Komitet, lub inny organ wyznaczony za porozumieniem Stron, przeprowadza niezwłocznie, na wniosek którejkolwiek ze Stron, konsultacje w terminie do 30 dni w celu dokładnego przeanalizowania wszystkich aspektów środka oraz uzasadnienia środka, aby znaleźć rozwiązanie możliwe do przyjęcia przez obie Strony. Po upływie tego terminu Strona, która złożyła powiadomienie, może przedsięwziąć właściwe środki.

6. Przy wyborze właściwych środków pierwszeństwo należy przyznać tym, które w najmniejszym stopniu zakłócają funkcjonowanie niniejszej Umowy lub, w zależności od przypadku, jakiegokolwiek innej umowy szczegółowej, o której mowa w art. 53 ust. 1. Środki takie mają charakter tymczasowy i są proporcjonalne do naruszenia, mając na celu zachęcenie do ostatecznego wypełnienia zobowiązań. Na potrzeby ust. 4 „właściwe środki” mogą obejmować zawieszenie, w całości lub w części, stosowania niniejszej Umowy. Na potrzeby ust. 5 „właściwe środki” mogą obejmować zawieszenie, w całości lub w części, stosowania niniejszej Umowy lub którejkolwiek umowy szczegółowej, o której mowa w art. 53 ust. 1. Decyzja o zawieszeniu byłaby podejmowana przez każdą ze Stron zgodnie z ich odpowiednimi przepisami ustawowymi i wykonawczymi.

7. Każda ze Stron może zwrócić się do Wspólnego Komitetu o dokonanie przeglądu okoliczności, które doprowadziły do zastosowania właściwych środków, w celu znalezienia rozwiązania możliwego do zaakceptowania przez obie Strony. Strona wprowadzająca właściwe środki wycofuje je niezwłocznie, gdy jest to uzasadnione.

ARTYKUŁ 56

Ułatwianie

Aby ułatwić współpracę w ramach niniejszej Umowy, Strony postanawiają przyznać niezbędne ułatwienia ekspertom i urzędnikom zaangażowanym w realizację współpracy w celu wykonywania ich zadań, zgodnie z przepisami ustawowymi i wykonawczymi Stron.

ARTYKUŁ 57

Terytorialny zakres stosowania

Niniejsza Umowa ma zastosowanie, z jednej strony, do terytoriów, do których stosuje się Traktat o Unii Europejskiej i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, na warunkach określonych w tych Traktatach oraz, z drugiej strony, do terytorium Tajlandii.

ARTYKUŁ 58

Definicja Stron

Do celu niniejszej Umowy określenie „Strony” oznacza z jednej strony UE lub jej państwa członkowskie lub UE i jej państwa członkowskie, zgodnie z ich stosownymi uprawnieniami, a z drugiej strony Tajlandię.

ARTYKUŁ 59

Wejście w życie i tymczasowe stosowanie

1. Niniejsza Umowa wchodzi w życie trzydzieści (30) dni po dacie, z którą ostatnia Strona notyfikowała drugiej Stronie zakończenie swoich odpowiednich wewnętrznych procedur prawnych niezbędnych do tego celu.

2. Niezależnie od ust. 1 Tajlandia i UE mogą tymczasowo stosować niniejszą Umowę, w całości lub w części, do czasu jej wejścia w życie, zgodnie ze swoimi odpowiednimi procedurami wewnętrznymi.
3. Takie tymczasowe stosowanie staje się skuteczne trzydzieści (30) dni po dacie, w której:
 - a) UE notyfikowała Tajlandii zakończenie swoich niezbędnych procedur, wskazując te części niniejszej Umowy, które stosuje się tymczasowo; oraz
 - b) Tajlandia notyfikowała UE zakończenie swoich niezbędnych procedur, wyrażając zgodę na części niniejszej Umowy, które mają być stosowane tymczasowo.
4. Każda ze Stron może notyfikować drugiej Stronie na piśmie swój zamiar wypowiedzenia tymczasowego stosowania niniejszej Umowy. Wypowiedzenie staje się skuteczne trzydzieści (30) dni od daty otrzymania notyfikacji.
5. W przypadku postanowień niniejszej Umowy, które są stosowane tymczasowo, wejście w życie niniejszej Umowy należy rozumieć jako odniesienie do daty tymczasowego stosowania określonej w ust. 3.

6. Wspólny Komitet i inne organy powołane na podstawie niniejszej Umowy mogą wykonywać swoje funkcje podczas tymczasowego stosowania niniejszej Umowy w zakresie, w jakim funkcje te są niezbędne do zapewnienia tymczasowego stosowania niniejszej Umowy. Wszelkie decyzje podjęte w ramach wykonywania ich funkcji tracą moc w przypadku wypowiedzenia tymczasowego stosowania niniejszej Umowy na podstawie ust. 4.

ARTYKUŁ 60

Okres ważności i wypowiedzenie

1. Niniejsza Umowa jest ważna przez okres pięciu (5) lat. Umowa jest automatycznie przedłużana na kolejne okresy jednego roku, chyba że jedna ze Stron notyfikuje drugiej Stronie na piśmie zamiar nieprzedłużania niniejszej Umowy w terminie sześciu (6) miesięcy przed końcem kolejnego rocznego okresu.
2. Niniejsza Umowa może zostać rozwiązana przez każdą ze Stron w drodze pisemnego powiadomienia przekazanego drugiej Stronie. Rozwiązanie Umowy zaczyna obowiązywać po upływie sześciu (6) miesięcy od daty otrzymania notyfikacji przez drugą Stronę. Takie wypowiedzenie nie ma wpływu na trwające projekty rozpoczęte w ramach niniejszej Umowy przed otrzymaniem notyfikacji.

ARTYKUŁ 61

Zmiany

Zmiany niniejszej Umowy dokonywane są za porozumieniem Stron. Zmiany stają się skuteczne z dniem ostatniej notyfikacji na piśmie, informującej o zakończeniu wszystkich koniecznych do tego celu formalności.

ARTYKUŁ 62

Wspólne deklaracje

Wspólne deklaracje załączone do niniejszej Umowy stanowią jej integralną część.

ARTYKUŁ 63

Notyfikacje

Notyfikacje dokonywane zgodnie z art. 59, 60 i 61 należy kierować odpowiednio do Sekretarza Generalnego Rady Unii Europejskiej oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych Tajlandii.

ARTYKUŁ 64

Teksty autentyczne

Niniejsza Umowa sporządzona jest w dwóch egzemplarzach w językach angielskim, bułgarskim, chorwackim, czeskim, duńskim, estońskim, fińskim, francuskim, greckim, hiszpańskim, irlandzkim, litewskim, łotewskim, maltańskim, niderlandzkim, niemieckim, polskim, portugalskim, rumuńskim, słowackim, słoweńskim, szwedzkim, węgierskim, włoskim i tajskim, przy czym każdy z tych tekstów jest jednakowo autentyczny.

NA DOWÓD CZEGO niżej podpisani pełnomocnicy, należycie do tego upoważnieni, podpisali niniejszą Umowę.

**WSPÓLNA DEKLARACJA W SPRAWIE ART. 5
(POWAŻNE ZBRODNIĘ WAGI MIĘDZYNARODOWEJ)**

Zarówno państwa członkowskie, jak i Tajlandia są sygnatariuszami Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego, który jest ważnym elementem rozwoju międzynarodowego systemu wymiaru sprawiedliwości i jego skutecznego funkcjonowania. Statut rzymski stanowi, że zbrodnia ludobójstwa, zbrodnie przeciwko ludzkości i zbrodnie wojenne są „poważnymi zbrodniami wagi międzynarodowej”.

**WSPÓLNA DEKLARACJA W SPRAWIE ART. 23
(WSPÓŁPRACA SĄDOWA I PRAWNA)**

Królewski rząd Tajlandii stosuje wszelkie środki zgodnie ze swoim prawem, aby zapewnić, że dana osoba nie poniesie kary śmierci, a jeżeli sąd wyda wyrok skazujący na karę śmierci, królewski rząd Tajlandii przedstawia zalecenie, aby udzielono królewskiego ułaskawienia.

Съставено в Брюксел на четиринадесети декември две хиляди двадесет и втора година.
Hecho en Bruselas, el catorce de diciembre de dos mil veintidós.
V Bruselu dne čtrnáctého prosince dva tisíce dvacet dva.
Udfærdiget i Bruxelles den fjortende december to tusind og toogtyve.
Geschehen zu Brüssel am vierzehnten Dezember zweitausendzweiundzwanzig.
Kahe tuhande kahekümne teise aasta detsembrikuu neljateistkümnendal päeval Brüsselis.
Έγινε στις Βρυξέλλες, στις δέκα τέσσερις Δεκεμβρίου δύο χιλιάδες είκοσι δύο.
Done at Brussels on the fourteenth day of December in the year two thousand and twenty two.
Fait à Bruxelles, le quatorze décembre deux mille vingt-deux.
Arna dhéanamh sa Bhruiséil, an ceathrú lá déag de mhí na Nollag sa bhliain dhá mhíle fiche a dó.
Sastavljeno u Bruxellesu četrnaestog prosinca godine dvije tisuće dvadeset druge.
Fatto a Bruxelles, addì quattordici dicembre duemilaventidue.
Briselē, divi tūkstoši divdesmit otrā gada četrpadsmitajā decembrī.
Priimta du tūkstančiai dvidešimt antrų metų gruodžio keturioliką dieną Briuselyje.
Kelt Brüsszelben, a kétézer-huszonkettedik év december havának tizennyegyedik napján.
Magħmul fi Brussell, fl-erbatax-il jum ta' Diċembru fis-sena elfejn u tnejn u għoxrin.
Gedaan te Brussel, veertien december tweeduizend tweeëntwintig.
Sporządzono w Brukseli dnia czternastego grudnia roku dwa tysiące dwudziestego drugiego.
Feito em Bruxelas, em catorze de dezembro de dois mil e vinte e dois.
Întocmit la Bruxelles la paisprezece decembrie două mii douăzeci și doi.
V Bruseli štrnásteho decembra dvetisícdvadsaťdva.
V Bruslju, štirinajstega decembra dva tisoč dvaindvajset.
Tehty Brysselissä neljäntenätoista päivänä joulukuuta vuonna kaksituhattakaksikymmentäkaksi.
Som skedde i Bryssel den fjortonde december år tjugohundratjugotvå.
ทำ ณ กรุงบรัสเซลส์ เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม คริสต์ศักราชสองพันยี่สิบสอง

Voor het Koninkrijk België
Pour le Royaume de Belgique
Für das Königreich Belgien

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

За Република България

Za Českou republiku

For Kongeriget Danmark

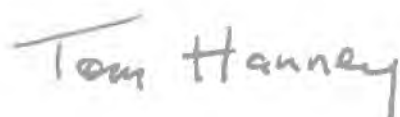
Für die Bundesrepublik Deutschland

Eesti Vabariigi nimel

Thar ceann na hÉireann
For Ireland

Για την Ελληνική Δημοκρατία

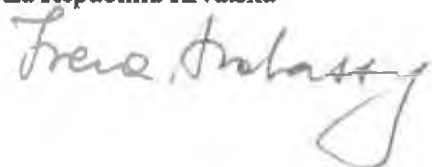
Por el Reino de España

Pour la République française

Za Republiku Hrvatsku

Per la Repubblica italiana

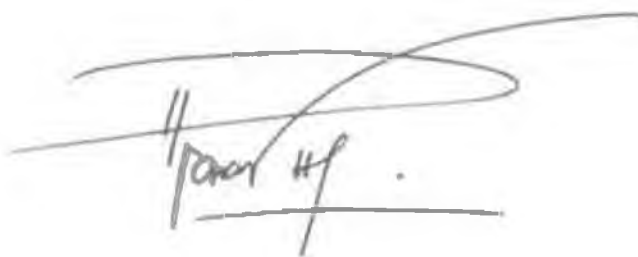
Για την Κυπριακή Δημοκρατία

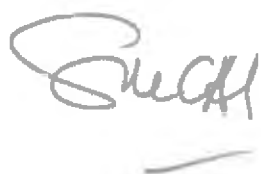
Latvijas Republikas vārdā –

Lietuvos Respublikos vardu

Pour le Grand-Duché de Luxembourg

Magyarország részéről

Għar-Repubblika ta' Malta

Voor het Koninkrijk der Nederlanden

Für die Republik Österreich

Nikolaus Janzivil

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Anna Szwed

Pela República Portuguesa

João Luís

Pentru România

Robert

Za Republiko Slovenijo

Za Slovenskú republiku

Suomen tasavallan puolesta
För Republiken Finland

För Konungariket Sverige

За Европейския съюз
Por la Unión Europea
Za Evropskou unii
For Den Europæiske Union
Für die Europäische Union
Euroopa Liidu nimel
Για την Ευρωπαϊκή Ένωση
For the European Union
Pour l'Union européenne
Thar ceann an Aontais Eorpaigh
Za Evropsku uniju
Per l'Unione europea
Eiropas Savienības vārdā –
Europos Sąjungos vardu
Az Európai Unió részéről
Għall-Unjoni Ewropea
Voor de Europese Unie
W imieniu Unii Europejskiej
Pela União Europeia
Pentru Uniunea Europeană
Za Európsku úniu
Za Evropsko unijo
Euroopan unionin puolesta
För Europeiska unionen

สำหรับราชอาณาจักรไทย

Предходният текст е заверено копие на оригинала, депозиран в архивите на Генералния секретариат на Съвета в Брюксел.
 El texto que precede es copia certificada conforme del original depositado en los archivos de la Secretaría General del Consejo en Bruselas.
 Předchozí text je ověřeným opisem originálu uloženého v archivu generálního sekretariátu Rady v Bruselu.
 Foranstående tekst er en bekræftet kopi af originaldokumentet deponeret i Rådets Generalsekretariats arkiver i Bruxelles.
 Der vorstehende Text ist eine beglaubigte Abschrift des Originals, das im Archiv des Generalsekretariats des Rates in Brüssel hinterlegt ist.
 Eelnev tekst on tõestatud koopia originaalilt, mis on antud hoidula nõukogu peasekretariaadi arhiivi Brüsselis.
 Το ανωτέρω κείμενο είναι κυρωμένο αντίγραφο του πρωτοτύπου που είναι κατατεθειμένο στο αρχείο της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου στις Βρυξέλλες.
 The preceding text is a certified copy of the original deposited in the archives of the General Secretariat of the Council in Brussels.
 Le texte qui précède est une copie certifiée conforme à l'original déposé dans les archives du secrétariat général du Conseil à Bruxelles.
 Is cóip dheimhnithe é an téacs roimhe seo den scríbhinn bhunaidh a taisceadh i gcarlann Ardúnaíochta na Comhairle sa Bhrúiséal.
 Prethodni je tekst ovjereni primjerak izvornika pohranjenog u arhivu Glavnog tajništva Vijeća u Bruxellesu.
 Il testo che precede è copia certificata dell'originale depositato negli archivi del Segretariato generale del Consiglio a Bruxelles.
 Šis teksts ir apliecināta kopija, kas atbilst oriģinālam, kurš deponēts Padomes Ģenerālsekretariāta arhīvā Briselē.
 Pirmaia pateiktas teksta yra Tarybos generalinio sekretoriato archyvuose Briuselyje deponuoto originalo patvirtinta kopija.
 A fenti szöveg a Tanács Főtitkárságának brüsszeli iktatórában letétbe helyezett eredeti példány hiteles másolata.
 Li-text predecenti huwa kopja ċertifkikata tal-original iddepożitat fl-arkivji tas-Segretarjat Ġenerali tal-Kunsill fi Brussell.
 De voorgaande tekst is een voor getijktuwend gewaamerkt afschrift van het origineel, nedergelegd in de archieven van het secretariaat-generaal van de Raad te Brussel.
 O texto que precede é uma cópia autenticada do original depositado nos arquivos do Secretariado-Geral do Conselho em Bruxelas.
 Textul anterior constituie o copie certificată pentru conformitate a originalului depus în arhivele Secretariatului General al Consiliului la Bruxelles.
 Předchádzajúci text je overenou kópiou originálu, ktorý je uložený v archíve Ģenerálneho sekretariátu Rady v Bruseli.
 Zgornje besedilo je overjena kopija izvornika, ki je deponiran v arhiva generalnega sekretariata Sveta v Bruslju.
 Edellä oleva teksti on oikeaksi todistettu jäljennös Brysselissä olevan neuvoston pääsihteeristön arkistoon talletetusta alkuperäisestä tekstistä.
 Ovanstående text är en bestyrkt kopia av det original som deponerats i rådets generalsekretariats arkiv i Bryssel.

Bruselas,
 Brusel,
 Bruxelles, den
 Brüssel, den
 Brüssel,
 Βρυξέλλες,
 Brussels,
 Bruxelles, le
 An Bhrúiséal,
 Bruxelles,
 Bruxelles, adeli
 Brüssel,
 Bruselis
 Brüssel,
 Brussel,
 Brussel,
 Brüksel, dnia
 Bruselas, em
 Bruxelles,
 Brusel
 Brussel,
 Bryssel,
 Bryssel den

19 -12- 2022

За генералния секретар на Съвета на Европейския съюз
 Por el Secretario General del Consejo de la Unión Europea
 Za generálního tajemníka Rady Evropské unie
 For Generalsekretæren for Rådet for Den Europæiske Union
 Für den Generalsekretär des Rates der Europäischen Union
 Euroopa Liidu Nõukogu peasekretäri nimel
 Για τον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
 For the Secretary-General of the Council of the European Union
 Pour le secrétaire général du Conseil de l'Union européenne
 Thar ceann Ardúnaí Chomhairle an Aontais Eorpaigh
 Za glavnog tajnika Vijeća Europske unije
 Per il Segretario Generale del Consiglio dell'Unione europea
 Eiropas Savienības Padomes Ģenerālsekretāra vārdā -
 Europos Sąjungos Tarybos generalinio sekretoriaus vardu
 Az Európai Unió Tanácsának főtitkára nevében
 Għas-Segretarju Ġenerali tal-Kunsill tal-Unjoni Ewropea
 Voor de Secretaris-Generaal van de Raad van de Europese Unie
 W imieniu Sekretarza Generalnego Rady Unii Europejskiej
 Pelo Secretário-Geral do Conselho da União Europeia
 Pentru Secretarul General al Consiliului Uniunii Europene
 Za generálního tajemníka Rady Evropské unie
 Za generalnega sekretarja Sveta Evropske unije
 Euroopan unionin neuvoston pääsihteerin puolesta
 För generalsekretæren för Europeiska unionens råd

M. van den HEUVEL,
 Director-General

Świerdzam zgodność
fotokopii z ~~oryginałem~~/odpisem

Warszawa, dnia 14.06.2023

Juliusz Juchniewicz
Zastępca Dyrektora
DEPARTAMENT PRAWNO-TRAKTATOWY